

DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ GMINY SROKOWO W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

Opracowanie:

Pracownia Strategii i Projektów Społecznych Izabela Jurzyńska

Srokowo 2021

Spis treści

Wykaz najważniejszych skrótów	3
Wstęp	4
1. Metodologia i przebieg badania.....	6
1.1. Cel badania i problemy badawcze.....	6
1.2. Przebieg badania	7
1.3. Charakterystyka respondentów	8
2. Wprowadzenie do tematyki potrzeb społecznych w Gminie Srokowo	10
2.1. Potrzeby społeczne – definicje, implementacja.....	10
2.2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe.....	14
2.3. Uwarunkowania gospodarcze	17
2.3. Uwarunkowania społeczne	19
2.4. Założenia głównych dokumentów strategicznych gminy	22
2.5. Obraz Gminy Srokowo w lokalnych mediach	24
3. Stan świadczonych usług społecznych w Gminie Srokowo	27
3.1. Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i piecza zastępcza	27
3.2. Pomoc społeczna.....	30
3.3. Promocja i ochrona zdrowia.....	31
3.4. Wsparcie osób niepełnosprawnych	32
3.5. Edukacja publiczna	34
3.6. Przeciwdziałanie bezrobociu	35
3.7. Kultura, kultura fizyczna i turystyka	36
3.8. Aktywność obywatelska	37
4. Prezentacja wyników badań społecznych	39
4.1. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie usług społecznych	39
4.2. Aktywność społeczna mieszkańców.....	48
4.3. Kondycja i potencjał organizacji pozarządowych.....	51
5. Potencjał społeczności lokalnej.....	54
6. Wnioski i rekomendacje. Nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych	60
Bibliografia.....	65
Spis rysunków, tabel i wykresów.....	66
Załącznik 1.	67

Wykaz najważniejszych skrótów

Skrót	Pełna nazwa
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CUS	Centrum Usług Społecznych
GOK	Gminny Ośrodek Kultury w Srokowie
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Srokowie
KGW	Koło Gospodyń Wiejskich
NGO	Organizacje pozarządowe
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
UG	Urząd Gminy w Srokowie

Wstęp

Niniejszy raport stanowi efekt badań społecznych przeprowadzonych w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych jako nowa jakość wsparcia mieszkańcom gminy Srokowo”, realizowanego od stycznia 2021 roku przez Gminę Srokowo w ramach Działania 2.8. *Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Głównym celem projektu jest „Zwiększenie dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnej Gminy Srokowo przez pilotażowo uruchomione Centrum Usług Społecznych”. Potrzeba jego realizacji wynika z doświadczeń w realizowaniu polityki społecznej na poziomie gminy oraz obserwowanych zmian w strukturze i funkcjonowaniu społeczeństwa, które skutkują koniecznością realizacji nie tylko usług skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale także działań o charakterze powszechnym, skierowanych do wszystkich mieszkańców. Taki wniosek można było wysnuć z przeprowadzonego na początku 2020 roku rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty. Badanie ankietowe mieszkańców oraz spotkania konsultacyjne w trzech sołectwach wskazały na główne obszary życia społecznego, wymagające intensyfikacji bądź wprowadzenia nowych usług społecznych.

W świetle przeprowadzonego rozeznania szczególnie istotne jest wsparcie rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze i zmagających się z innymi trudnościami, związanymi z ich sytuacją bytową, przemianami społecznymi czy kontekstem aktywności zawodowej. Zauważono przy tym ograniczone możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, a także niedostateczne wykorzystanie świetlic wiejskich. Istotna jest również konieczność dążenia do poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, które doświadczają problemów zdrowotnych, finansowych, samotności i marginalizacji społecznej. Wyniki rozeznania wskazują także na dwa zagadnienia przekrojowe, tj. zdrowie fizyczne i psychiczne oraz aktywność społeczną, jako ważne czynniki warunkujące lub wpływające na stan świadczonych usług i potrzeby w tym zakresie. Wymienione obszary zostały potraktowane jako priorytetowe podczas przeprowadzania diagnozy.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych opracowywana jest na podstawie art. 5 ust. 2 *Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*, w świetle którego przy opracowywaniu programu usług społecznych gmina bierze pod uwagę diagnozę w zakresie usług społecznych, opracowaną przez centrum. Natomiast zgodnie z art. 21 diagnoza ta opracowywana jest na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty, na okres 5-letni i podlega aktualizacji w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania. Diagnoza powinna zawierać w szczególności informacje dotyczące potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, a także jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osób fizycznych

i prawnych wykonujących usługi społeczne na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług. Diagnoza poddawana jest konsultacjom społecznym, następnie przekazywana wójtowi oraz radzie gminy. Regulacje ustawowe pozostawiają dość duży zakres swobody co do sposobu przeprowadzenia badania, co wynika z założenia, że gmina powinna w jak największym stopniu bazować na własnych doświadczeniach i praktyce w zakresie realizacji usług i współpracy z innymi podmiotami.

Niniejszy dokument składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym rozdziale przedstawiono metodologię i przebieg badania wraz z charakterystyką osób w nim uczestniczących. W drugim rozdziale scharakteryzowano uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe, gospodarcze i społeczne polityki społecznej oraz realizacji usług społecznych, a także założenia głównych dokumentów strategicznych gminy w obszarze polityki społecznej. Rozdział trzeci prezentuje stan usług społecznych świadczonych w Gminie Srokowo, w tym m.in. w obszarze polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, przeciwdziałania bezrobociu, aktywności obywatelskiej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, edukacji publicznej oraz wsparcia osób niepełnosprawnych. W rozdziale czwartym przedstawiono wyniki badań w kontekście potrzeb społecznych zdiagnozowanych w Gminie Srokowo, natomiast w piątym zaprezentowano wyniki analizy potencjału społeczności lokalnej. Rozdział szósty zawiera główne wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań oraz propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych.

1. Metodologia i przebieg badania

1.1. Cel badania i problemy badawcze

Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o rekomendacje zawarte w broszurze *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*, wydanej przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w ramach pakietu edukacyjnego *Jak utworzyć i prowadzić centrum usług społecznych?*. W świetle tego opracowania diagnoza powinna spełniać następujące warunki:

- 1) Wieloaspektowość
- 2) Kompleksowość
- 3) Zróżnicowanie metod badawczych
- 4) Partycypacja
- 5) Praktyczność

Autorzy opracowania podjęli wysiłek, by powyższe warunki zostały spełnione, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfiki gminy, a także warunków epidemiologicznych i związanych z nimi obostrzeń w czasie przeprowadzania diagnozy.

Cel badania, którego wyniki prezentuje niniejszy raport, stanowiła diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Srokowo w zakresie usług społecznych, w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy w zakresie usług społecznych.

Postawiono następujące pytania badawcze:

- 1) Jaki jest obecny stan świadczonych usług w Gminie?
- 2) Jakie są potrzeby społeczne mieszkańców?
- 3) Jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych?
- 4) Jakie rozwiązania należy wprowadzić w zakresie usług społecznych?

Sformułowane wyżej pytania odnoszą się zarówno do potrzeb, jak i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych, co wynika z wymogów ustawowych wobec programu rozwoju usług społecznych oraz wdrażania i funkcjonowania Centrum Usług Społecznych. Koncepcja badania została opracowana z uwzględnieniem wstępnego rozeznania potrzeb i potencjału, przeprowadzonego przez pracowników GOPS w Srokowie w okresie styczeń – luty 2020 roku.

1.2. Przebieg badania

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą kilku, wzajemnie uzupełniających się, metod badawczych, tj. analiza danych zastanych, analiza dokumentów, monitoring lokalnych mediów, badanie ankietowe oraz wywiady bezpośrednie.

Analiza danych zastanych (desk research) – obejmowała analizę, weryfikację i kompilację danych i informacji pochodzących z ogólnodostępnych raportów i baz, a także sprawozdań gminnych instytucji. Została przeprowadzona w oparciu o dane za lata 2018-2020, przy założeniu wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment diagnozy. W przypadku niektórych aspektów (np. demograficznych) analiza objęła dane w dłuższej perspektywie czasowej z uwagi na konieczność uwypuklenia zachodzących procesów. Do głównych źródeł danych należały:

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Rejestr Mieszkańców,
- Raporty o stanie Gminy Srokowo za 2018 i 2019 rok,
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej,
- Sprawozdania MRPiPS-03,
- Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Srokowie,
- Sprawozdania z realizacji Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Srokowo na lata 2016-2020,
- Sprawozdania z realizacji Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Sprawozdania z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Sprawozdania z realizacji Programu wspierania rodziny w Gminie Srokowo na lata 2019-2021,
- Sprawozdania z realizacji Programu współpracy Gminy Srokowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W ramach **analizy dokumentów** przeanalizowano zapisy dwóch kluczowych dokumentów strategicznych na poziomie gminy, tj. *Strategii Rozwoju Gminy Srokowo do roku 2025* oraz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Srokowo na lata 2016-2024*, odnosząc się w szczególności do ich celów oraz planowanych kierunków działań.

Monitoring lokalnych mediów obejmował analizę treści dotyczących Gminy Srokowo w lokalnych mediach internetowych na przestrzeni trzech miesięcy, tj. styczeń-marzec 2021 roku.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone za pomocą kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia oraz ankiety on-line. Przygotowano cztery odrębne kwestionariusze skierowane do osób dorosłych, młodzieży szkolnej, sołtysów oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy. Kwestionariusz dla dorosłych mieszkańców składał się z 20 pytań, w tym 4 o charakterze metryczkowym, kwestionariusz dla młodzieży – z 7 pytań, w tym 1 metryczkowego, kwestionariusz dla sołtysów – z 10 pytań, w tym 1 metryczkowego, natomiast kwestionariusz dla przedstawicieli NGO – z 13 pytań, w tym 1 metryczkowego. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formule „papierowej” i on-line z uwagi na zróżnicowanie odbiorców i doświadczenia gminy w tym zakresie. Pozwoliło to dotrzeć do większej grupy respondentów. Ankietę papierową wypełniło 78 dorosłych respondentów, natomiast on-line 91 dorosłych oraz 61 młodzieży. Sołtysi i przedstawiciele NGO wypełniali papierowe kwestionariusze.

Przeprowadzono również 5 zogniskowanych wywiadów grupowych, przy czym w czterech wzięli udział przedstawiciele wybranych grup społecznych, tj. młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodziców małoletnich dzieci. Wywiady koncentrowały się na zagadnieniach związanych z jakością życia w gminie, zapotrzebowaniem na usługi społeczne, a także warunkami świadczenia tych usług. Jeden wywiad przeprowadzono z reprezentantami organizacji pozarządowych, będących potencjalnymi realizatorami usług społecznych i partnerami CUS. Dotyczył z jednej strony oczekiwanego i koniecznego wsparcia tych organizacji w efektywnej realizacji usług, a z drugiej możliwości świadczenia usług i partnerskiej współpracy w tym zakresie.

1.3. Charakterystyka respondentów

W badaniu ankietowym wzięło udział 230 mieszkańców gminy, w tym 169 osób w wieku od 15 lat wzwyż oraz 61 młodzieży. Łącznie stanowili oni 6,1% ogółu ludności zamieszkującej gminę.

W strukturze respondentów od 15 roku życia przeważały kobiety, które w liczbie 123 stanowiły 73,7% próby badawczej, podczas gdy liczba mężczyzn wyniosła 44, co stanowiło 26,3%. Były to głównie osoby w wieku 30 do 44 lat (40,5%), a w dalszej kolejności osoby od 60 lat wzwyż (28,0%) oraz w przedziale wiekowym 45-59 lat (25,0%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby do 29 roku życia (6,5%).

Biorąc pod uwagę wykształcenie, w strukturze próby badawczej dominowały osoby z wykształceniem średnim zawodowym (33,7%) oraz wyższym (26,5%), następnie 13,9% stanowili mieszkańcy o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym; 9,6% osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym; 8,4% o wykształceniu policealnym oraz 7,8% o wykształceniu średnim ogólnokształcącym.

Analiza sytuacji społeczno-zawodowej respondentów wskazuje na najliczniejszy udział w badaniu osób pracujących (37,7%), w drugiej kolejności emerytów i rencistów (25,9%),

a w trzeciej – osób niepracujących i bezrobotnych (16,0%). Po mniej niż 10% w strukturze respondentów stanowili rolnicy (9,9%), osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (6,8%) oraz uczniowie, studenci i inni (3,7%).

Wśród młodzieży, która wypełniła ankietę, prawie trzy czwarte (72,1%) stanowiły dziewczęta, a chłopcy to 27,9%.

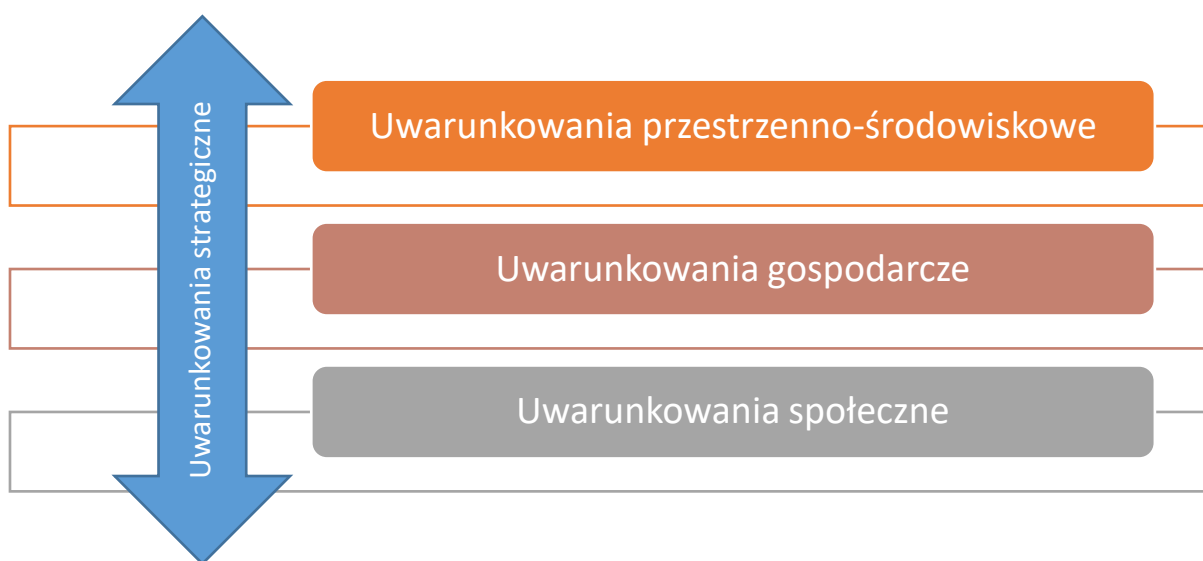
W badaniu ankietowym wzięło udział 6 organizacji z terenu gminy oraz 9 sołtysów.

W zogniskowanych wywiadach grupowych uczestniczyło łącznie 38 osób, wśród których byli przedstawiciele środowisk seniorskich, młodzieży, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, rodziców małoletnich dzieci oraz reprezentanci organizacji pozarządowych z terenu Gminy Srokowo. Uczestnicy zamieszkują różne miejscowości gminy, w tym m.in. Srokowo, Leśniewo, Kaczory, Solankę, Silec, Szczeciniak. W wywiadzie z organizacjami uczestniczyli przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich w Leśniewie, Solance i Silcu, jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w Srokowie i Jegławkach oraz Stowarzyszenia „Nasza Solanka” i Srokowskiego Stowarzyszenia „Sukces Każdego Dziecka”.

2. Wprowadzenie do tematyki potrzeb społecznych w Gminie Srokowo

Kluczowym elementem diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w gminie jest analiza uwarunkowań, które mają istotny wpływ na jakość życia mieszkańców. Z tego względu podstawę programowania rozwoju usług społecznych w gminie stanowi analiza zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań strategicznych, dokonana w kontekście mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń, które mogą wpływać na rozwój lokalny. Na potrzeby niniejszego opracowania wyodrębnione zostały trzy główne kategorie uwarunkowań obiektywnych: przestrzenno-środowiskowe, gospodarcze oraz społeczne, a także jedna kategoria o charakterze subiektywnym – ocena jakości życia w gminie, opierająca się na zrealizowanych badaniach społecznych, których wyniki opisano w rozdziale 4 niniejszego Raportu.

Rysunek 1. Uwarunkowania rozwoju usług społecznych w Gminie Srokowo

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Ponadto, istotne jest przeanalizowanie kontekstu strategicznego rozwoju usług społecznych, który związany jest z pozostałymi uwarunkowaniami i wyraża się w celach i planowanych kierunkach działań określonych w kluczowych dokumentach strategicznych gminy.

2.1. Potrzeby społeczne – definicje, implementacja

W uzasadnieniu do projektu ustawy o CUS czytamy, że „centra usług społecznych będą tworzone w celu zaspokajania przez gminę potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług. Będą one nową jednostką organizacyjną gminy i zarazem nową instytucją lokalnej polityki społecznej, służącą rozwojowi

i integracji usług społecznych, organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Dzięki działalności centrów, usługi społeczne staną się szerzej dostępne dla mieszkańców, a samorządy gminne będą w stanie trafniej i w sposób bardziej kompleksowy odpowiadać na rosnące i zmieniające się potrzeby osób, rodzin i społeczności lokalnych”¹. Adekwatne podejście odnajdujemy w samej ustawie. Jak widać, w świetle regulacji o CUS, kluczową kategorią lokalnej polityki społecznej stają się „potrzeby społeczne”, stanowiące podstawę do planowania i realizowania przez gminę programów usług społecznych.

W istocie nie jest to podejście nowe, ponieważ już w pierwotnym tekście ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej słowo „potrzeby” pojawiało się wielokrotnie, w tym m.in. w art. 15 pkt 5 i 6, które wskazywały, że pomoc społeczna polega w szczególności na realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, a także na rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Fundamentalne znaczenie potrzeb społecznych było również ujmowane w definiowaniu „polityki społecznej”. Według jednej z takich definicji, zakres polityki społecznej dotyczy „potrzeb związanych ze sferą bytu, sferą pozamaterialną i sferą psychospołeczną. Celem zaś tej dyscypliny jest kreowanie postępu społecznego, mierzonego poprawą poziomu i jakości życia ludności”². Podobnie w tej tematyce wypowiada się na przykład Ryszard Szarfenberg, podkreślając istotność pojęcia „potrzeb” dla rozumienia celów polityki społecznej, w której dobra publiczne i dobrobyt obywateli odgrywają pierwszoplanową rolę³.

Internetowa Encyklopedia PWN definiuje „potrzebę” w dwóch znaczeniach:

- 1) „przedmiotowym — jako zewn. wobec organizmu rzecz lub jej cecha, której wystąpienie lub brak wpływa na poprawę dobrostanu i funkcjonowania organizmu”,
- 2) „podmiotowym — jako wewn. stan organizmu, który odczuwa pewien brak lub nadmiar, powstały w wyniku zakłócenia optimum życiowego”⁴.

Encyklopedia PWN podaje też definicję słowa „potrzeby” w kontekście ekonomicznym, zwracając uwagę na „stan albo poczucie niedoboru lub braku jakichś wartości czy dóbr koniecznych do utrzymania co najmniej podstawowego standardu biologicznego, psychicznego, materialnego funkcjonowania człowieka, także w społeczeństwie”⁵.

Potrzeby człowieka mogą być w różny sposób klasyfikowane. Najbardziej bodaj znany podział przedstawił amerykański psycholog Abraham Maslow, który korzystając ze schematu piramidy uszeregował potrzeby człowieka według określonych kryteriów. Według Masłowa, istnieje

---

¹ Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, Druk Sejmowy nr 3040 z 16 listopada 2018 r.

² *Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce*, P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitreğa, N. Stępień-Lampa, B. Zasepa, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017, s. 12.

³ R. Szarfenberg, Definicje, zakres i konteksty polityki społecznej, http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/dzk_ps.pdf (dostęp 15.02.2021).

⁴ <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/potrzeba.html>

⁵ Tamże.

pięć rodzajów potrzeb (fizjologiczne, bezpieczeństwa, przynależności i miłości, uznania oraz samorealizacji), spośród których każda ma swoją hierarchię. Realizacja potrzeby z każdego kolejnego poziomu hierarchii (piętra piramidy) jest możliwa dopiero po zaspokojeniu potrzeb z poziomu niższego⁶.

Szeroką gamę potrzeb zaprezentował również psycholog Tomasz Kocowski, wyróżniając ponad 40 potrzeb uporządkowanych w pięciu grupach:

- a) egzystencji (np. pokarmowe, odzieżowe, mieszkaniowe, zdrowotne, rekreacyjne);
- b) prokreacji i rozwoju (np. dydaktyczne, rodzinne, samorealizacji),
- c) funkcjonalne (np. informacyjne, sprawnościowe, lokomocyjne),
- d) społeczne (np. przynależności, więzi emocjonalnej, akceptacji),
- e) psychiczne.

Co ciekawe, do ostatniej z wymienionych grup T. Kocowski zaliczył subiektywne potrzeby w czterech pierwszych obszarach, albowiem u różnych ludzi szczęście osobiste i zadowolenie z życia będą zależeć w różnym stopniu od realizacji poszczególnych potrzeb⁷. Warto w tym kontekście wspomnieć, że z perspektywy socjologicznej, odróżnia się potrzeby normatywne, czyli identyfikowane przez ekspertów, od potrzeb odczuwanych, czyli tego, czego ludzie naprawdę chcą oraz potrzeb wyrażanych, a więc żądań w związku z którymi podejmowane jest jakieś działanie. Wymienia się ponadto potrzeby porównawcze, formułowane przez porównywanie populacji na podstawie pewnych wskaźników, na przykład osób, które korzystają z usług medycznych, edukacyjnych czy zawodowych.

Z kolei przywołany wcześniej R. Szarfenberg definiuje potrzeby społeczne jako „coś co niezbędne, aby odbiorcy lepiej funkcjonowali, więcej osiągnęli w życiu”, a także „niezbędne, aby ludzie żyli dłużej oraz aby żyli życiem jak najwyższej jakości”⁸. Z tego względu, potrzeby dzieli na te, które dotyczą długości życia i te, które dotyczą jakości życia. Działania podejmowane przez służby społeczne mogą być ukierunkowane na podnoszenie tylko jakości życia albo tylko długości życia mieszkańców, jednak najczęściej będą dotyczyły obu tych sfer jednocześnie. R. Szarfenberg nakłada na to model uwarunkowań osiągnięć życiowych, aby zwrócić uwagę, że potrzeby mogą być traktowane również jako niezbędne zasoby i możliwości. Należy zatem wnioskować, że strategie i programy realizowane przez służby społeczne powinny dążyć do zwiększania zasobów osobistych i otoczenia, minimalizowania barier w dostępie do dóbr społecznych (likwidacja stereotypów, różnych przejawów przemocy i dyskryminacji), a także do zmniejszania nierówności osiągnięć życiowych.

⁶ https://mfiles.pl/pl/index.php/Piramida_Maslowa (dostęp 15.03.2021)

⁷ T. Kocowski, *Potrzeby człowieka: koncepcja systemowa*, Wyd. 2, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982.

⁸ R. Szarfenberg, *Ewaluacja w polityce społecznej. Kryteria ewaluacji – użyteczność, trwałość, trafność*, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/ewalps/> (dostęp 15.03.2021)

W tym kontekście, organizacja i działanie służb społecznych (interwencja publiczna w zakresie zaspokojenia potrzeb społecznych) powinna uwzględniać cele, plany, zasoby oraz skutki realizacji tych planów w odniesieniu do konkretnych osób, rodzin, grup społecznych będących odbiorcą czy też adresatem działań. Szczęólnego znaczenia nabiera stosunek skutków (efektów) działań do potrzeb, stwierdzonych po uprzednim zbadaniu luki pomiędzy tym, co jest a tym co być powinno⁹.

W zależności od zdiagnozowanej sytuacji danej osoby, rodziny czy szerszej zbiorowości, interwencja publiczna służb społecznych będzie dotyczyła różnych aspektów funkcjonowania związanych z:

- dostępnością tego, co jest potrzebne,
- użytkowaniem, konsumowaniem tego, co jest potrzebne,
- osiaganiem stanu zaspokojenia potrzeby przez to, co potrzebne,
- wpływem procesu zaspokajania potrzeb w przeszłości na ten proces w przyszłości,
- wpływem stanu zaspokojenia potrzeby na długość i jakość życia.

Problemem może być nie tylko niewłaściwe uświadomienie potrzeb przez klienta, np. gdy chce coś innego, niż to czego faktycznie potrzebuje, aby poprawić swoją sytuację życiową. Wyzwanie może stanowić również niska dostępność dóbr i usług, np. gdy zaspokajanie danej potrzeby jest niemożliwe bądź utrudnione ze względu na bariery finansowe, komunikacyjne, funkcjonalne, społeczne. Problemem może być ponadto niedostateczna wiedza bądź deficyt umiejętności wykorzystania dostępnych zasobów, co często ma miejsce w przypadku osób i rodzin, które nie zostały wyposażone w odpowiedni kapitał życiowy umożliwiający efektywne funkcjonowanie w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim i zawodowym. I wreszcie, wyzwaniem może okazać się zapewnienie jakości świadczonych usług w stopniu satysfakcjonującym beneficjentów.

Trzeba zarazem brać pod uwagę, iż organizacja procesu wspierania mieszkańców gminy w zaspokajaniu potrzeb społecznych, może wiązać się z ograniczeniami finansowymi (wielość potrzeb a ograniczone dochody budżetu samorządu lokalnego), kadrowymi (zbyt mała liczba specjalistów, osób chętnych do pracy zwłaszcza z tzw. klientem trudnym) i społecznymi (np. powielane stereotypy i uprzedzenia, niechęć do korzystania ze wsparcia niematerialnego oferowanego przez instytucje), jak również koniecznością sprostania rosnącym wymogom w zakresie ochrony środowiska, minimalizowania zużycia materiałów i energii oraz neutralności klimatycznej.

W tym kontekście, w działaniach służb społecznych istotnego znaczenie nabiera podejście holistyczne do człowieka (klienta, podopiecznego, uczestnika), które uwzględnia szerszy kontekst sprawy czy problemu, z którym osoba zgłasza się po pomoc. Pracownik zajmujący się

---

⁹ R. Szarfenberg, *Kryteria ewaluacji pomocy społecznej*, w: *Wymiary skuteczności w pomocy społecznej*, red. A. Hryniewicka, Warszawa 2011, s. 9-58.

profesjonalnym wsparciem jest zorientowany na potrzeby danej osoby, rodziny czy środowiska jako podmiotu praw i obowiązków, w celu skutecznego przezwyciężenia doświadczanych problemów czy sytuacji kryzysowej przy aktywnej współpracy beneficjentów. Podejmując działania z poszanowaniem godności danej osoby, powinien uwzględniać w szczególności jej stan zdrowia i sprawność organizmu, posiadane wykształcenie i kompetencje osobiste, zasoby danej osoby, sytuację rodzinną, relacje z otoczeniem. Planując zaś zakres i formy wsparcia, należy brać pod uwagę użyteczność i adekwatność proponowanych usług w stosunku do potrzeb, tak aby minimalizować ryzyko marnotrawienia zasobów w procesie pomocowym.

Co równie ważne, system polityki społecznej w gminie powinien być zorientowany na tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkańców na poziomie społeczności lokalnej, w oparciu o miejsca świadczenia usług społecznych tworzone i działające zgodnie z zasadami „deinstytucjonalizacji”¹⁰, a więc przede wszystkim odchodzenia od placówek opieki stacjonarnej, w których pensjonariusze są odizolowani od ogółu społeczności lub zmuszeni mieszkać razem, nie mają wystarczającej kontroli nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą; oraz w których wymagania organizacyjne mają zazwyczaj pierwszeństwo przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka, mająca zapobiegać umieszczeniu osób starszych, chorujących w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci – rozdzieleniu z rodziną naturalną i umieszczeniu w pieczy zastępczej.

2.2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Gmina Srokowo położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie kętrzyńskim. Sąsiaduje z gminami Barciany, Kętrzyn (gm. wiejska) i Węgorzewo, natomiast jej północna granica stanowi jednocześnie granicę państwową z Obwodem Kaliningradzkim (Federacja Rosyjska) oraz granicę Unii Europejskiej.

Pod względem administracyjnym gmina obejmuje 11 sołectw, tj. Srokowo, Leśniewo, Wilczyny, Jegławki, Kosakowo, Bajory Wielkie, Leśny Rów, Jankowice, Silec, Solanka, Siniec, w których skład wchodzi 53 zamieszkałe miejscowości. Największą z nich jest Srokowo, będące siedzibą władz samorządowych, które według danych z Rejestru Mieszkańców na dzień 31 grudnia 2020 roku zamieszkiwane było przez 1 256 osób. Do większych miejscowości należy zaliczyć również Solankę (290 mieszkańców), Jegławki (242), Kosakowo (205), Leśniewo (191) oraz Siniec (183). W pozostałych wsiach liczba mieszkańców nie przekracza 160 osób, przy czym w 37 jest mniejsza niż 50 osób. Liczba miejscowości oraz zamieszkujących je osób, przy powierzchni gminy wynoszącej 195 km² wskazuje na duże rozproszenie zabudowy. Większość miejscowości jest niewielka, a w niektórych liczba mieszkańców kształtuje się na

---

¹⁰ *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, listopad 2012.

poziomie kilku lub kilkunastu osób. Jest to specyficzna cecha obszarów wiejskich, w szczególności o rolniczym charakterze i peryferyjnie położonych, wynikająca m.in. z kolonijnej zabudowy oraz znaczącego odsetka obszarów przeznaczonych pod uprawę roślin bądź wypas zwierząt. Potwierdzenie stanowi wartość wskaźnika gęstości zaludnienia, który w gminie Srokowo przyjmuje wartość 19 osób/km², a więc znacznie niższą niż w powiecie kętrzyńskim czy całym województwie warmińsko-mazurskim, gdzie wynosi odpowiednio 51 i 59 osób/km². Jest to istotny aspekt przy planowaniu i realizacji usług społecznych, ponieważ wpływa na ich dostępność dla mieszkańców.

Rozproszenie zabudowy oraz niska gęstość zaludnienia gminy mogą powodować szereg konsekwencji. Przede wszystkim utrudniają realizację inwestycji, zarówno w sferze infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, drogi), jak i społecznej (szkoły, ośrodki wsparcia). Dzieje się tak, ponieważ niewielka liczba mieszkańców w miejscowościach, duże odległości oraz rozszanie ludności poza obszarem zwartej zabudowy, mogą obniżać efektywność finansową i rzeczową inwestycji, a tym samym wpływać na decyzje władz gminy o ich realizacji. Czynniki te mają istotne znaczenie również w przypadku działań integracyjnych i aktywizacyjnych skierowanych do lokalnych społeczności, utrudniają bowiem dotarcie do mieszkańców oraz organizację działań pod względem czasowym, możliwości dojazdu itp. W gminie łącznie jest 9 świetlic wiejskich w miejscowościach: Leśniewo, Kosakowo, Jegławki, Siniec, Silec, Jankowice, Solanka, Bajory Małe oraz Wilczyny, w których organizowane są lub potencjalnie można organizować różne formy aktywności. Rozkład świetlic na obszarze gminy wskazuje na to, że są w niej miejscowości oddalone od świetlic, więc realizacja usług społecznych będzie wymagała organizacji transportu.

Brak możliwości dojazdu utrudnia w szczególności aktywizację i integrację osób starszych, niepełnosprawnych, a także dzieci i młodzieży. Analiza struktury wiekowej mieszkańców wskazuje na to, że liczba osób w poprodukcyjnym okresie życia (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej)¹¹ w poszczególnych miejscowościach waha się od 1¹² do 268, przy czym w 32 wsiach mieszka po mniej niż 10 osób w wieku poprodukcyjnym, w tym w 11 wsiach są to po 1 lub 2 osoby. W 9 miejscowościach zamieszkuje od 10 do 20 seniorów, a w 5 – od 21 do 54 osób. Dane te wskazują, że jest duża grupa mieszkańców w starszych grupach wiekowych, dla których nie będzie możliwości zorganizowania form aktywności w miejscu ich zamieszkania. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dzieci i młodzieży. W 26 miejscowościach mieszka mniej niż 10 dzieci, w 6 miejscowościach zamieszkuje od 10 do 20 dzieci i również w 6 wsiach liczba dzieci kształtuje się w przedziale od 27 do 60. Najwięcej seniorów (268) oraz osób do 18 roku życia (197) zamieszkuje Srokowo.

---

¹¹ W debacie publicznej używa się częściej sformułowania „wiek emerytalny”. Główny Urząd Statystyczny wiek poprodukcyjny definiuje jako „wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej”. Zob. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3947,pojecie.html>

¹² Nie licząc miejscowości, w których nie ma w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym.

Istotnym czynnikiem rozwoju usług społecznych jest dostępność komunikacyjna. Gmina położona jest w stosunkowo niewielkiej odległości do dwóch miast powiatowych – Kętrzyna (ok. 21 km) oraz Węgorzewa (16 km). Odległość do Bezled, gdzie znajduje się przejście graniczne, wynosi 68 km, natomiast do Olsztyna – stolicy województwa – ok. 107 km. Najważniejszą drogą, która przebiega przez obszar gminy, jest droga wojewódzka nr 650 *Stara Różanka - Srokowo - Węgorzewo - Banie Mazurskie - Gołdap*. Dostępność komunikacyjna poszczególnych miejscowości w gminie jest dość zróżnicowana. Do części z nich (np. Kosakowo, Jegławki, Siniec, Solanka, Srokowo, Leśniewo, Wikrowo, Jankowice) dojeżdżają busy przewoźników prywatnych, co umożliwia dojazd w szczególności do Kętrzyna i Węgorzewa.

Niewątpliwym atutem gminy są walory przyrodniczo-krajobrazowe, w tym prawnie chronione. Ponad 43% jej powierzchni stanowią obszary chronionego krajobrazu (8 356,9 ha), tj. Obszar Chronionego Krajobrazu Bagien Mażańskich i Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Oświn, natomiast 2,1% zajmują rezerваты przyrody: Bajory, Kałeckie Błota, a także fragmenty rezerwatu Jezioro Siedmiu Wysp oraz rezerwatu Półwysp i Wyspy na Jeziorze Rydzówka (łącznie 402,8 ha). Oprócz wyżej wymienionych form ochrony przyrody, na terenie Gminy Srokowo występują obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, stanowiącej systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego.

Potencjał rozwojowy w zakresie usług społecznych może być budowany w oparciu o relacje gminy z otoczeniem, w tym m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, niejednokrotnie skupionymi w związkach i stowarzyszeniach o ponadlokalnym znaczeniu. Przynależność do tego typu organizacji daje możliwość nie tylko wymiany informacji i doświadczeń, ale także współpracy i podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju lokalnego. Jednocześnie członkostwo w organizacjach skupiających kilka gmin zapobiega fragmentaryzacji działań, sprzyja podejmowaniu inwestycji w porozumieniu z sąsiadującymi gminami, a tym samym zapewnia partnerską koordynację działań na poziomie subregionalnym. Gmina Srokowo należy m.in. do Związku Stowarzyszeń Na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich (LGD9), Stowarzyszenia Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza oraz Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Wielkie Jeziora Mazurskie.

Obszar działania Związku Stowarzyszeń LGD9 obejmuje północno-wschodnią część województwa warmińsko-mazurskiego. W jego skład wchodzi 9 gmin z 3 powiatów: giżyckiego: Giżycko, Kruklanki, Miłki i Wydminy oraz Ryn; węgorzewskiego: Budry, Pozezdrze i Węgorzewo oraz gmina Srokowo jako jedyna z powiatu kętrzyńskiego. Celem jego działania jest poprawa jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem zasobów naturalnych i kulturowych, poprzez m.in. wdrażanie strategii, programów i projektów w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, włączenia społecznego, wspierania rodziny, promocji zasobów kulturowych, a także mobilizowanie społeczności do aktywnego uczestnictwa w procesie rozwoju społecznego i gospodarczego. Celem Stowarzyszenia Warmińsko-Mazurskich Gmin

Pogranicza jest natomiast wzmocnienie pozycji gmin graniczących z Federacją Rosyjską na arenie lokalnej, wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej w zakresie gospodarczym, ekonomicznym i społecznym, a także kulturalnym i sportowym. W skład Stowarzyszenia, oprócz Gminy Srokowo wchodzi gminy: Braniewo, Lelkowo, Górowo Iławeckie, Bartoszyce, Sępólno, Barciany, Węgorzewo, Budry, Banie Mazurskie, Gołdap i Dubeninki.

Gmina Srokowo jest również członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Wielkie Jeziora Mazurskie, mającego na celu zrównoważony rozwój obszarów wiejskich zależnych od rybactwa poprzez m.in. aktywizowanie społeczności lokalnych, działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i promocję obszarów wiejskich. Oprócz Gminy Srokowo członkami stowarzyszenia są również powiaty: Giżycki i Węgorzewski oraz gminy: Budry, Giżycko, Kruklanki, Miłki, Pozezdrze, Ryn, Węgorzewo oraz Wydminy.

Uczestnictwo w organizacjach o zasięgu subregionalnym daje Gminie Srokowo możliwości w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji inwestycji w partnerskich projektach, a także sprzyja aktywności wspólnoty lokalnej.

2.3. Uwarunkowania gospodarcze

Gmina Srokowo wykazuje zdecydowanie rolniczy charakter. W świetle danych Urzędu Gminy w Srokowie, funkcjonuje tu 1 679 gospodarstw rolnych, mających zróżnicowaną wielkość. Ponad 61% gospodarstw stanowią te, które posiadają grunty do 1 hektara (1 029 kartotek), 7,2% to gospodarstwa od 2 do 5 ha (121 kartotek), a 7,0% dysponuje powierzchnią od 1 do 2 ha (118 kartotek). Mniej liczną grupę stanowią większe gospodarstwa, aczkolwiek aż 65 ma od 20 do 50 ha, 26 gospodarstw – od 50 do 100 ha, natomiast 10 gospodarstw posiada powierzchnię powyżej 100 ha. Analizując powyższe dane można dojść do wniosku, że większość gospodarstw rolnych w gminie stanowią te nisko towarowe i dochodowe, w których rodzina musi poszukiwać innych źródeł utrzymania niż tylko praca w gospodarstwie.

Gmina Srokowo posiada potencjał turystyczny, bazujący na jej walorach przyrodniczych oraz kulturowych. Funkcjonuje tu Kompleks Sportowo-Rekreacyjny nad jeziorem Rydzówka w Leśniewie, w którym dostępne jest m.in. obozowisko, boisko do piłki siatkowej oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego. Ponadto w gminie rozwija się agroturystyka w postaci gospodarstw agroturystycznych i noclegów oferowanych turystom całorocznie bądź sezonowo. Są one zróżnicowane pod względem wielkości, a także zakresu oferowanych usług, niemniej jednak łączy je to, że w dużej mierze bazują na lokalnych zasobach – krajobrazowych, środowiskowych, historycznych i turystycznych.

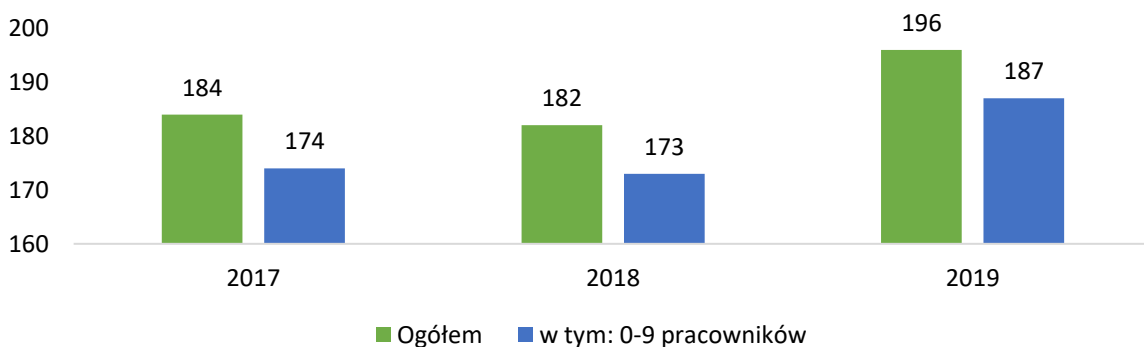
Istotne dla potencjału turystycznego są m.in. zabytki znajdujące się na terenie gminy, która położona jest na terenach dawnych plemion pruskich Bartów. W miejscowościach Wilczyny, Jegławki i Bajory znajdują się pozostałości po grodziskach pruskich z pierwszego tysiąclecia naszej ery. Na uwagę zasługują również zabytki, takie jak Ratusz w Srokowie, Kościół Parafialny pw. Świętego Krzyża, Kościół Ewangelicko-Augsburski w Srokowie, Pałac w Skandławkach, majątek szlachecki w Solance, pałac w Jegławkach, pałac w Brzeźnicy czy Wieża Bismarcka.

Gmina Srokowo leży również na trasie Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Szlak wiedzie przez pięć województw wschodniej Polski: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. Gmina posiada certyfikat w ramach systemu rekomendacji Miejsc Przyjaznych Rowerzystom na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo dla Kompleksu Rekreacyjno-Sportowego w Leśniewie. Turyści rowerowi odwiedzający gminę mogą tam skorzystać z bezpłatnego parkingu, narzędzi do podstawowych napraw roweru (udostępniane w sezonie) oraz znajdą informacje na temat najbliższych serwisów i punktów napraw.

Gmina Srokowo charakteryzuje się niskim nasyceniem podmiotami gospodarki narodowej. Na jej terenie w 2019 roku funkcjonowało 196 podmiotów, co stanowiło 4,1% jednostek zarejestrowanych na obszarze powiatu kętrzyńskiego. Były to przede wszystkim małe firmy zatrudniające do 9 osób, które w liczbie 187 stanowiły 95,4% wszystkich przedsiębiorstw w gminie. Wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w 2019 roku wynosił 52, podczas gdy w powiecie kształtował się na poziomie 76, a w województwie 93, co potwierdza niższe nasycenie podmiotami gospodarki narodowej gminy. W porównaniu do 2017 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie wzrosła o 12, tj. o 6,5%.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, na terenie gminy Srokowo dominują podmioty funkcjonujące w sekcjach G – *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (18,4%), S i T *Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby* (12,7%), F – *Budownictwo* (12,8%) oraz A – *Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo* (10,7%).

Wykres 1. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Srokowo w latach 2017-2019

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

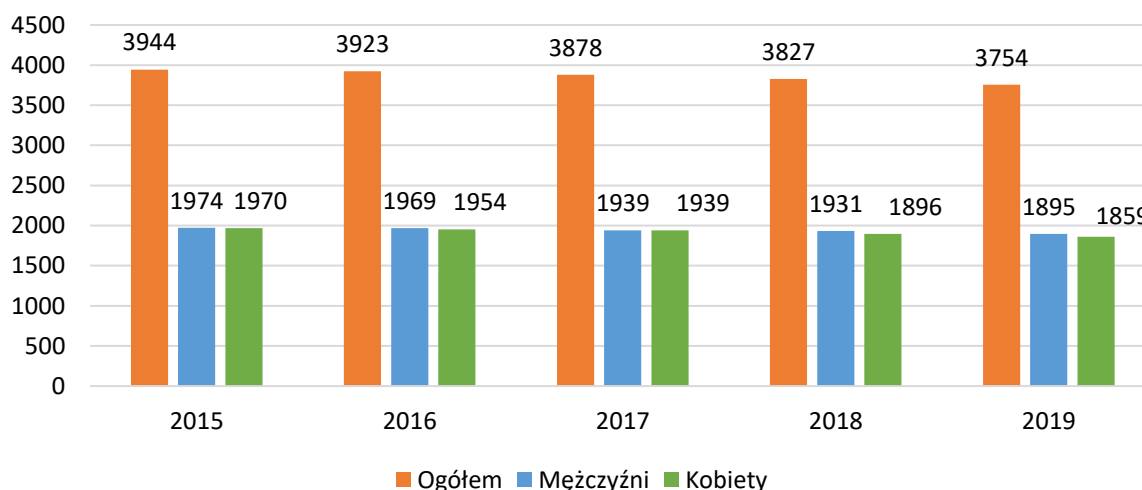
Pomimo znaczącej poprawy, lokalny rynek pracy ciągle boryka się z licznymi problemami. W grudniu 2020 roku w rejestrze PUP w Kętrzynie zarejestrowanych było 251 bezrobotnych mieszkańców Gminy Srokowo, co oznacza zmniejszenie ich liczby o 35,7% w porównaniu do 2015 roku. W pięcioletniej perspektywie zmniejszył się również odsetek bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym – w 2015 roku wynosił 15,1%, podczas gdy w 2019 roku

ukształtował się na poziomie 10,0%¹³. Należy jednak wskazać, że wartości tego wskaźnika nadal są wyższe niż w powiecie i województwie, gdzie w 2019 roku wynosiły odpowiednio 8,9% i 5,2%. To znaczy, że sytuacja na rynku pracy w gminie jest mniej korzystna niż w regionie.

2.3. Uwarunkowania społeczne

Sytuację demograficzną Gminy Srokowo charakteryzuje przede wszystkim zmniejszanie się liczby jej mieszkańców, spowodowane głównie procesami migracyjnymi, a także postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa. Na przestrzeni lat 2015-2019 liczba ludności faktycznie zamieszkującej gminę zmniejszyła się o 190 osób, tj. o 4,8%. W analogicznym okresie liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się o 0,7%, natomiast liczba ludności powiatu kętrzyńskiego o 3,4%. Powyższe dane ukazują dość niepokojącą tendencję, ponieważ tempo ubytku ludności w Gminie Srokowo było wyższe niż średnio w regionie. Głównym czynnikiem powodującym ubytek ludności były migracje – w latach 2016-2019 zarówno saldo migracji wykazywało wartości ujemne, sięgające nawet wartości -40, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z pobytu stałego w gminie niż się w niej zameldowało. Również przyrost naturalny w gminie kształtował się w analizowanym okresie na ujemnym poziomie, przyjmując wartości od -20 do -12, co oznacza, że o tyle osób więcej umierało niż się rodziło.

Wykres 2. Zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Srokowo w latach 2015-2019

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

W Gminie Srokowo, podobnie jak w całym kraju oraz innych krajach rozwiniętych, coraz bardziej dostrzegalne staje się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*, polegające na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziale w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby oraz udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności. Na przestrzeni lat 2015-2019 sukcesywnie spadał bowiem w Gminie Srokowo udział ludności w wieku przedprodukcyjnym,

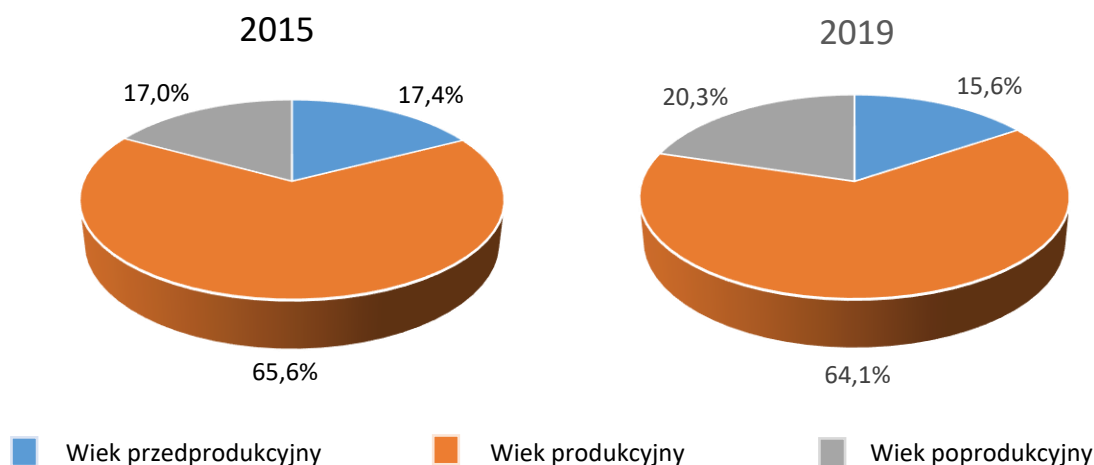
¹³ Brak danych za 2020 rok.

czyli dzieci i młodzieży do 18 roku życia oraz rósł odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej).

Utrzymanie się tej tendencji spowoduje, że w strukturze społeczeństwa będzie przybywać coraz więcej osób starszych oraz ubywać osób młodych. Proces ten nie przybiera jeszcze rozmiarów „katastrofalnych”, ale jest powolny i będzie się pogłębiał. W 2019 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Srokowo stanowiły 15,6% ogółu ludności, co oznacza spadek o 1,8 punktu w porównaniu do 2015 roku. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się natomiast o 3,3 punktu, do poziomu 20,3%. Oznacza to, że obecnie już co piąty mieszkaniec gminy jest w wieku poprodukcyjnym. Jeśli do tego dodamy, że już ponad 10% osób zamieszkujących gminę to osoby w wieku 70 lat i więcej, a 4,3% to osoby w wieku 80+, to szczególnie ujawnia się potrzeba organizacji usług dedykowanych osobom starszym.

Starzenie się społeczeństwa będzie wiązało się z poszerzeniem kręgu osób wymagających opieki i wsparcia z powodu choroby czy niesamodzielności spowodowanej podeszłym wiekiem. Dlatego też zwiększy się popyt na usługi opiekuńcze, wytchnieniowe i inne wsparcie organizowane przez samorządy gminne, administrację państwową lub podmioty prywatne. Jednocześnie osoby starsze będą zgłaszały zapotrzebowanie na nowe usługi oraz produkty. Tym samym rozwijać się będzie „srebrna gospodarka”, ukierunkowana na zaspokajanie potrzeb osób starszych.

Wykres 3. Porównanie struktury ludności Gminy Srokowo w 2015 i 2019 roku

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Należy nadmienić, że procesy depopulacyjne i starzenia się społeczeństwa odpowiadają tendencjom krajowym, europejskim, a nawet światowym, w tym m.in. rosnącej mobilności oraz coraz wyższej jakości życia. Niemniej jednak na poziomie gminy silnie mogą wpływać na różne aspekty jej funkcjonowania, w tym m.in. na stan gospodarki, możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców, środowisko naturalne, a także na wysokość i strukturę budżetu. Wśród szczególnie dotkliwych procesów należy wskazać emigrację osób młodych, w wieku

produkcyjnym i o wysokich dochodach, co w dłuższej perspektywie może powodować nie tylko pogłębianie się procesu *starzenia się* mieszkańców gminy, ale również wpłynąć na kondycję finansową jednostki samorządu. Z jednej strony bowiem zmniejszą się wpływy do budżetu gminy, natomiast z drugiej – rosnąć będą potrzeby, szczególnie w zakresie pomocy społecznej.

Gminę Srokowo charakteryzuje dość wysoki, w odniesieniu do liczby mieszkańców, odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, który w 2020 roku wynosił 11,4%¹⁴, natomiast w 2019 roku 14,3%. Jest on wyższy niż odnotowywany średnio w województwie, gdzie w 2019 roku kształtował się na poziomie 8,5%. W 2020 roku świadczenia z pomocy społecznej otrzymywały 274 osoby z 182 rodzin, w których żyło 435 osób. Najczęstszymi powodami udzielania świadczeń były:

- bezrobocie (108 rodzin; 274 osoby),
- długotrwała lub ciężka choroba (58 rodzin; 114 osób),
- niepełnosprawność (54 rodziny, 106 osób),
- ubóstwo (39 rodzin, 72 osoby),
- potrzeba ochrony macierzyństwa (21 rodzin, 104 osoby),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (19 rodzin, 67 osób).

Wymienione problemy, dotyczące mieszkańców gminy, są nierzadko *wierzchołkiem góry lodowej*, pod którym mogą kryć się uzależnienia, przemoc w rodzinie bądź inne dysfunkcje, o których rodziny nie chcą lub boją się mówić. Należy jednak zwrócić uwagę, że wśród głównych powodów udzielania wsparcia są po dwa związane ze stanem zdrowia oraz potrzebą pomocy rodzinom z dziećmi. Wskazują one na istotne obszary usług społecznych, które należy rozwijać, tj. w szczególności wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych, promocja zdrowia oraz wsparcie rodzin w procesie opieki i wychowania dzieci.

W kontekście uwarunkowań społecznych warto odwołać się również do wyników badania, które zostało przeprowadzone na początku 2021 roku w ramach projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego”, pn. „Portret Partnerstwa Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza”. W badaniu wzięło udział 980 mieszkańców Obszaru Partnerstwa, w tym 6% z Gminy Srokowo. W świetle jego wyników, mieszkańcy Obszaru Partnerstwa na terenie swoich gmin lub innych gmin Obszaru korzystają m.in. z takich usług jak podstawowe zakupy, szkoła podstawowa, przedszkole lub żłobek, usługi finansowe, usługi budowlane i naprawcze, imprezy sportowe, usługi fryzjersko-kosmetyczne, imprezy rozrywkowe, pośrednictwo pracy oraz usługi opiekuńczo-rehabilitacyjne. Poza Obszar muszą natomiast wyjeżdżać by skorzystać z ze specjalistycznych usług lekarskich i opieki szpitalnej, teatru, koncertów i wystaw,

---

¹⁴ Wskaźnik wyliczono na podstawie liczby osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz danych dotyczących liczby mieszkańców z bazy Rejestru mieszkańców wg stanu na 31.12.2020 r. Dane za poprzednie lata oparte są na analizach publikowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie.

doksztalcania, a także z zakupów w sieciach handlowych i hurtowniach. Większość swojej aktywności realizują jednak na terenie własnej gminy – należy u wskazać w szczególności udział w uroczystościach religijnych, pracę zawodową, aktywność obywatelską, uprawianie sportu czy realizacje własnych zainteresowań.

Mieszkańcy zostali zapytani również o atuty oraz deficyty swoich gmin. Wśród tych pierwszych wskazywali głównie jakość środowiska, więzi rodzinne, relacje międzyludzkie, bezpieczeństwo, lokalny patriotyzm i jakość przestrzeni publicznej, natomiast wśród deficytów najczęściej wymieniali rynek pracy, wysokość zarobków, możliwość kontynuacji nauki, skomunikowanie obszaru, ofertę rynkową dla mieszkańców i firm, ofertę kulturalno-rozrywkową oraz ofertę usług społecznych. Za najpilniejsze przedsięwzięcia mieszkańcy uznali zewnętrzne powiązania komunikacyjne, lepszą i bardziej dostępną opiekę zdrowotną, wsparcie postaw przedsiębiorczych, zwiększenie atrakcyjności turystycznej, poprawę infrastruktury i warunków życia oraz atrakcyjniejszą ofertę kulturalną i spędzania wolnego czasu¹⁵.

2.4. Założenia głównych dokumentów strategicznych gminy

Kluczowym dokumentem strategicznym na poziomie gminy jest *Strategia Rozwoju Gminy Srokowo do roku 2025*. Została ona opracowana w ramach projektu „Strategiczne planowanie szansą rozwoju Kętrzyńskiego Obszaru Funkcjonalnego”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Przedstawiona w niej wizja gminy prezentuje się następująco:

- 1) Wysoki poziom wykształcenia, przedsiębiorczości, świadomości społecznej i zaangażowania w życie społeczne wśród mieszkańców gminy Srokowo. Rozwój edukacji, wprowadzenie nowych metod nauczania, w tym przekwalifikowanie osób bezrobotnych.
- 2) Niższe bezrobocie poprzez rozwój przedsiębiorczości. Dostęp do zatrudnienia dla ludzi młodych.
- 3) Poprawa infrastruktury drogowej – remont i modernizacja, przebudowa dróg dojazdowych oraz wewnętrznych w gminie.
- 4) Rozwój infrastruktury – modernizacja sieci wodociągowej, budowa sieci kanalizacyjnej, dostępny dla wszystkich bezpłatny Internet szerokopasmowy, zaplecze socjalnoturystyczne.
- 5) Utrzymanie ogólnego dostępu do zasobów naturalnych – jezior i lasów.
- 6) Rozwój turystyki i jej infrastruktury.
- 7) Zwiększone turystyczne wykorzystanie Kanału Mazurskiego.
- 8) Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy ze szczególnym uwzględnieniem branży rolnej i przetwórstwa rolnego oraz turystyki.

---

¹⁵ Portret Partnerstwa Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza.

9) Współpraca przygraniczna – czynne przejście graniczne w Michałkowie, mały ruch przygraniczny.

10) Rozwinięte zaplecze usługowe pozwalające na wykorzystywanie dostępnych zasobów przyrodniczych i rolniczych (m.in. zbiór ziół i runa leśnego oraz przetwórstwo miodów).

Jej realizacja odbywa się w trzech obszarach, tj. Obszar społeczny, Obszar zasobów i potencjałów oraz Obszar gospodarki i promocji oraz przyjętych w ich ramach celów i szczegółowych kierunków działań:

Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Srokowo

- poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
- zapewnienie odpowiedniej opieki dzieciom, osobom starszym i niepełnosprawnym;

Cel 2. Wysoki poziom kapitału społecznego i ludzkiego społeczności gminy Srokowo

- poprawa jakości kształcenia,
- tworzenie możliwości kształcenia dorosłych,
- zwiększenie poziomu dostępu do kultury i sportu,
- wzrost aktywności społecznej i wzmocnienia więzi lokalnych w gminie.

Cel 3. Rozwinięta infrastruktura dla potrzeb mieszkańców gminy Srokowo

- poprawa stanu technicznego budynków i zasobów mieszkaniowych,
- poprawa infrastruktury technicznej,
- wykorzystanie potencjału turystycznego,
- wzrost jakości działania systemu bezpieczeństwa.

Cel 4. Zachowanie walorów przyrodniczych gminy

- dbanie o ład przestrzenny,
- utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego.

Cel 5. Wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy Srokowo

- zmniejszenie poziomu bezrobocia,
- wzrost poziomu przedsiębiorczości i innowacyjności,
- prowadzenie promocji gminy.

Głównym dokumentem gminy w obszarze polityki społecznej jest *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Srokowo na lata 2016-2024*. Zaplanowane w jej ramach cele i kierunki działań mieszczą się w trzech obszarach, tj. rozwój kapitału ludzkiego, poprawa funkcjonowania rodzin oraz rozwój kapitału społecznego, przyjmując do realizacji trzy cele strategiczne i odpowiadające im cele szczegółowe:

1) Cel strategiczny 1. Wzmacnianie zdolności mieszkańców gminy do efektywnego funkcjonowania na rynku pracy oraz w społeczeństwie.

- Pobudzanie aktywności zawodowej oraz rozwoju przedsiębiorczości społecznej na terenie gminy.

- Rozwijanie kompetencji sprzyjających samodzielności oraz zaradności życiowej.
- Stymulowanie postaw i zachowań umożliwiających utrzymanie jak najdłużej zdrowia oraz sprawności.
- Przeciwdziałanie występowaniu skrajnych sytuacji bytowych oraz zachowań autodestrukcyjnych.

2) Cel strategiczny 2. Wzmacnianie zdolności rodzin do poprawnego wypełniania podstawowych zadań, zwłaszcza w sferze opieki oraz wychowania dzieci.

- Wzrost kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie wychowania dzieci oraz opieki nad osobami niesamodzielnymi (starszymi, przewlekle chorymi, niepełnosprawnymi).
- Wzmacnianie pozytywnych relacji oraz poczucia stabilności i bezpieczeństwa w rodzinach.
- Poprawa dostępu osób i rodzin, w szczególności doświadczających dysfunkcji i problemów opiekuńczo-wychowawczych, do specjalistycznej pomocy.
- Zmniejszanie częstości występowania sytuacji trudnych, w tym przemocy domowej i kryzysów.

3) Cel strategiczny 3. Kreowanie rozwoju aktywnej, świadomej i zaangażowanej wspólnoty lokalnej.

- Zwiększenie świadomości społecznej w różnych dziedzinach życia.
- Rozwój oddolnej aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- Tworzenie przestrzeni aktywności osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących.
- Kształtowanie warunków sprzyjających partycypacji obywatelskiej.

Zaplanowane w dokumentach strategicznych gminy cele i kierunki działań odpowiadają nadrzędnemu dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców, co w perspektywie poszczególnych grup przekłada się na realizację usług wsparcia poprawiających jakość życia, zwiększających dostęp do przestrzeni publicznej i rozwój różnorodnych form aktywności.

2.5. Obraz Gminy Srokowo w lokalnych mediach

W okresie od stycznia do końca marca 2021 roku w lokalnych mediach ukazały się następujące artykuły dotyczące Gminy Srokowo i jej mieszkańców¹⁶:

7 stycznia 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/685188,Zabojstwo-w-gminie-Srokowo-Nie-zyje-mezczyzna.html>

Informacja o zabójstwie dokonany w Solance, prawdopodobnie w wyniku kłótni pomiędzy konkubentami.

---

¹⁶ Pominięto artykuły o powtarzającej się tematyce, a także artykuły, które w sposób marginalny dotyczyły Gminy Srokowo.

8 stycznia 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/685271,Kola-Gospodyn-Wiejskich-wyroznione-za-dzialalnosc.html>

Koło Gospodyń Wiejskich z Leśniewa zajęło siódme miejsce w konkursie „Koło ARiMR – w sercu wsi”, którego celem była popularyzacja aktywności Kół Gospodyń Wiejskich na rzecz lokalnych społeczności wiejskich, promocja wsparcia dla KGW z budżetu państwa i efektów udzielanej pomocy finansowej, a także zachęcenie do tworzenia nowych organizacji. Konkurs polegał na nakręceniu krótkiego filmu, obrazującego sposoby wykorzystania otrzymanej pomocy finansowej.

10 stycznia 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/684954,Koronawirus-Szczepienia-w-powiecie-kerzynskim.html>

Informacja o punktach szczepienia na terenie powiatu kętrzyńskiego, w tym o punkcie znajdującym się w Srok-Med. w Srokowie.

20 stycznia 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/688308,Jeden-zniszczyl-mienie-drugi-nie-mial-maseczki-Obaj-trafili-do-aresztu.html>

Informacja o zatrzymaniu przez dzielnicowego w Srokowie mężczyzny poszukiwanego przez organy ścigania.

8 lutego 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/693907,Oni-spisali-sie-na-medal.html>

Informacja o wynikach konkursu ogłoszonego przez Główny Urząd Statystyczny na gminę z największym odsetkiem gospodarstw, które dokonały samospisu internetowego. Nagrodę specjalną za największe zaangażowanie we współpracy z Urzędem Statystycznym w Olsztynie otrzymała gmina Srokowo.

1 marca 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/gizycko/701304,Koma-i-Remondis-odbiora-smieci.html>

Artykuł informujący o rozstrzygnięciu przetargu na odbiór i transport odpadów komunalnych na terenie Mazurskiego Związku Międzygminnego – Gospodarka Odpadami, w tym również na terenie Gminy Srokowo.

8 marca 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/braniewo/703449,Wizja-dla-Pogranicza.html>

Artykuł o projekcie „Centrum Wsparcia Doradczego”, realizowanego przez Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza, którego członkiem jest Gmina Srokowo.

15 marca 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/705823,Piec-zastepow-walczylo-z-zywiolem.html>

Artykuł opisywał akcję ratowniczo-gaśniczą w Brzeźnicy, gdzie w jednym z budynków mieszkalnych wybuchł pożar. W akcji brali udział strażacy z OSP Srokowo i OSP Jegławki.

19 marca 2021 r. <https://gazetaolsztynska.pl/ketrzyn/707961,Soltysi-z-powiatu-ketrzynskiego-wyroznieni-przez-marszalka.html>

Artykuł dotyczył obchodów Dnia Soltysa w 2021 roku, podczas których Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Gustaw Marek Brzezin wyróżnił sołtysów za wybitne zaangażowanie na rzecz lokalnych społeczności. Jednym z wyróżnionych był sołtys Sołectwa Jegławki.

Przedstawione artykuły znajdują się na stronach Gazety Olsztyńskiej, niektóre z przedstawionych w nich informacji powielane są na stronach np. Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie i Twojego Kuriera Olsztyńskiego. Notatki o wydarzeniach w gminie dostępne są również na stronie internetowej tygodnikketrzynski.pl, jednak nie ma tu artykułów z 2021 roku. Informacje o Gminie Srokowo dostępne są również na portalach związanych z turystyką i krajoznawstwem, w tym np. greenvelo.pl; pl.hotels.com; airbnb.pl; podrozepoeuropie.pl; mojemazury.pl oraz fajnewczasy.pl, a także portalach informacyjnych JST i innych. Co istotne, w analizowanych mediach w okresie realizacji badania nie znaleziono informacji o projekcie „Centrum Usług Społecznych jako nowa jakość wsparcia mieszkańcom gminy Srokowo”. Informacje te znajdują się natomiast w aktualnościach na stronie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Srokowie gopssrokowo.pl, a także na stronie Gminy srokowo.warmia.mazury.pl. Ponadto, na terenie gminy w poszczególnych sołectwach zostały rozwieszane plakaty informacyjne, natomiast w kwietniu br. informację o projekcie zamieszczono także w Biuletynie Gminy Srokowo.

3. Stan świadczonych usług społecznych w Gminie Srokowo

W świetle art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*, usługi społeczne obejmują działania podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Są to usługi z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Zgodnie z przywołaną ustawą (art. 3 ust. 1 i 2) CUS może realizować usługi społeczne będące zadaniami własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie, a także usługi będące zadaniami własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi, po uprzednim zawarciu porozumienia pomiędzy gminą, która utworzyła CUS, a powiatem. Zakres możliwych do realizacji usług społecznych jest dość szeroki, jednak powinien on uwzględniać wnioski wpływające z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności.

W niniejszym rozdziale przeanalizowano stan usług świadczonych w Gminie Srokowo, z uwzględnieniem wskazanych w ustawie i przywołanych wyżej obszarów realizacji tych usług.

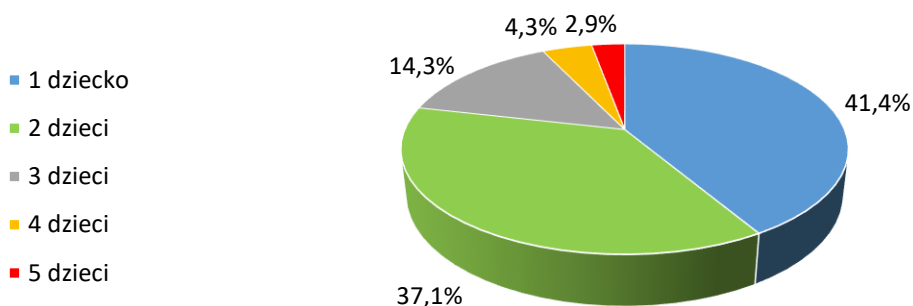
3.1. Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Jak już wcześniej zasygnalizowano, liczba ludności Gminy Srokowo w ostatnich latach systematycznie ulegała zmniejszaniu, na co niewątpliwie wpływ ma corocznie ujemny przyrost naturalny. W latach 2018-2020 w gminie łącznie urodziło się 89 dzieci, natomiast zmarło 157 mieszkańców. Z roku na rok spada również liczba zawieranych małżeństw, których w 2018

roku odnotowano 21, a w 2020 roku już tylko 16. Wskaźnik zawartych małżeństw na 1000 ludności, w perspektywie lat 2018-2020, spadł z 5,45 do poziomu 4,20.

Rodziny doświadczające trudności obejmowane były wsparciem GOPS w Srokowie. W 2020 roku z pomocy społecznej korzystało 216 rodzin, w których funkcjonowało 489 osób, co oznacza spadek w porównaniu do 2018 roku – liczby rodzin o 25, tj. o 10,4%, a liczby osób w rodzinach o 106, tj. o 17,8%. Grupą wymagającą szczególnego wsparcia są rodziny z dziećmi, które w 2020 roku w liczbie 70 stanowiły prawie jedną trzecią (32,4%) wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną. W porównaniu do 2018 roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 30 (o 33,3%), co jest związane z ogólnym trendem spadku liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia. W strukturze rodzin z dziećmi przeważają rodziny z 1 dzieckiem – w 2020 roku ze wsparcia korzystało 29 takich rodzin (41,4%), a w drugiej kolejności rodziny z 2 dziećmi (26 rodzin; 37,1%). Rodziny mające 3 dzieci stanowiły 14,3%, a 4 i więcej dzieci – 7,2%. Nieco ponad jedna trzecia rodzin korzystających z pomocy społecznej (35,7%) to rodziny niepełne, w których żyje 77 osób.

Wykres 4. Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w Gminie Srokowo w 2020 roku

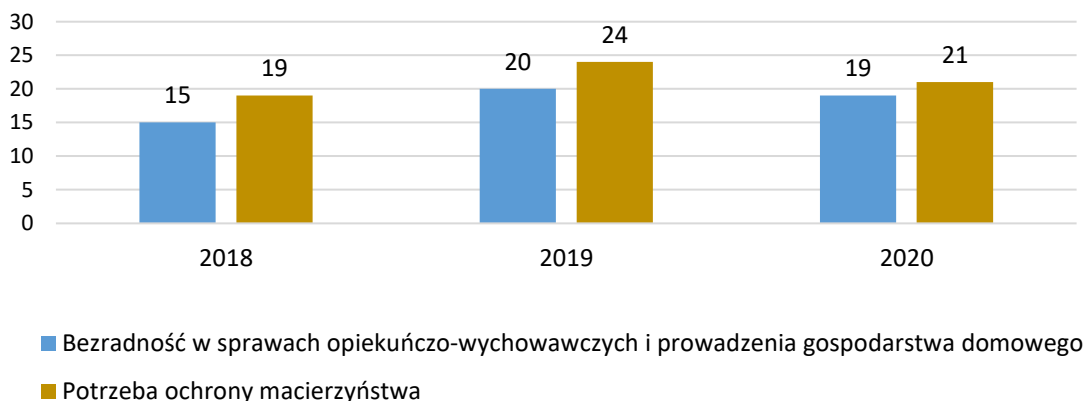

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPIPS-03.

Analiza powodów otrzymywania pomocy społecznej wskazuje, że z w Gminie Srokowo z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ze wsparcia w 2020 roku korzystało 19 rodzin, a z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa 21 rodzin. Pomimo ogólnej tendencji spadkowej liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, w porównaniu do 2018 roku liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tych powodów wzrosła odpowiednio o 4 i 2 rodziny. W zakresie przemocy w rodzinie, corocznie procedura wszczynana jest w kilkunastu przypadkach – w latach 2018-2020 były to łącznie 53 procedury. W 2020 roku pomocą grup roboczych objęte były 24 rodziny, w 2019 roku – 25 rodzin, a w 2018 roku – 34 rodziny.

W przypadkach, gdy rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom opieki i wychowania, dzieci umieszczane są w systemie pieczy zastępczej. W 2020 roku w rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 5 dzieci, w rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia 1 dziecko, a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 7 dzieci.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i potrzeby ochrony macierzyństwa

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPIPS-03.

W 2019 roku w ramach Klubu Integracji Społecznej, który zostanie omówiony w części dotyczącej usług w obszarze przeciwdziałania bezrobociu, zorganizowane zostały warsztaty umiejętności wychowawczych, w których uczestniczyło 12 osób oraz zajęcia psychoedukacyjne w zakresie uzależnienia, współuzależnienia i przemocy w rodzinie, w których wzięło udział 13 osób.

GOPS w Srokowie aktywnie angażuje się w działania profilaktyczne ukierunkowane na rodzinę, w tym corocznie w kampanię „Biała Wstążka” oraz „Kampania FAS”, dotyczące problemów przemocy w rodzinie oraz uzależnień. W obszarze wsparcia rodziny, w szczególności rozwoju dzieci i młodzieży działa również Gminny Ośrodek Kultury w Srokowie. W 2019 roku prowadził dla nich m.in. lekcje biblioteczne (70 uczestników), zajęcia biblioteczne (20), zajęcia komputerowe (50), zajęcia wokalne (34), zajęcia indywidualne nauki gry na instrumentach muzycznych (45) oraz zajęcia plastyczne (20). Zajęcia dla dzieci i młodzieży odbywają się również z wykorzystaniem 5 świetlic wiejskich, na których dzieci spędzały wolny czas grając w gry, malując czy wykonując okolicznościowe prace. W 2019 roku ze świetlic korzystało 20 dzieci. Przy GOK w Srokowie funkcjonuje ponadto Klub Seniora, w ramach którego odbywają się wyjazdy i zajęcia integracyjne dla osób starszych.

Wsparcie rodziny znajduje swoje odzwierciedlenie we współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. W 2019 roku Stowarzyszenie „Blusztyn” realizowało zadanie „Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w okresie wakacji”, w ramach którego dzieci i młodzież z terenu Gminy Srokowo uczestniczyły w warsztatach kulinarnych oraz w zajęciach przy świetlicy wiejskiej w Sińcu, w tym w warsztatach rękodzieła. Srokowskie Stowarzyszenie „Sukces Każdego Dziecka” realizowało natomiast zadanie „Wspieranie funduszy stypendialnych”, w ramach którego wypłacono 9 stypendiów dla uczniów oraz 2 dla studentów, jako formę pomocy dla zdolnej młodzieży pochodzącej z niezamożnych rodzin

w kontynuowaniu nauki, rozwijaniu zdolności oraz lepszym starcie w dorosłe życie. Odbyły się też imprezy charytatywne, takie jak kiermasz wielkanocny i mikołajkowy.

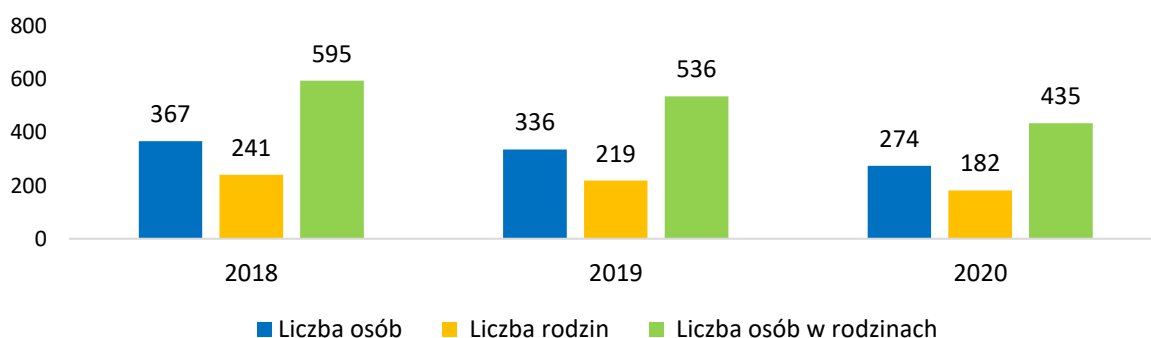
W kontekście wsparcia rodziny, jak również innych usług społecznych, warto tu zwrócić uwagę na działalność Rzymskokatolickiej Parafii Św. Krzyża w Srokowie, przy której funkcjonuje m.in. Akcja Katolicka, Parafialny Zespół Caritas, grupa AA, grupa teatralna, chór. Parafia promuje inicjatywy takie jak „Tydzień Małżeństwa” oraz zajmuje się dystrybucją żywności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020. W 2020 roku Parafialny Zespół Caritas zorganizował konkurs na Eko-ozdobę świąteczną z wykonaną z surowców wtórnych celem zwiększenia świadomości ekologicznej parafian.

3.2. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna realizowana jest przez GOPS w Srokowie. W 2020 roku świadczenie z pomocy społecznej zostało przyznane 274 osobom ze 182 rodzin, w których funkcjonowało 435 osób. W porównaniu do 2018 roku liczba osób spadła o 93, liczba rodzin zmniejszyła się o 59, a liczba osób w tych rodzinach – o 160.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, ośrodkach wsparcia i rodzinnych domach pomocy; specjalistyczne usługi opiekuńcze; mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Wykres 6. Liczba osób i rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej w latach 2018-2020

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPIPS-03.

Struktura świadczeń przyznawanych przez GOPS w Srokowie wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. W 2020 roku otrzymało je 167 osób ze 158 rodzin, w których funkcjonowało 370 osób. Najwięcej osób (146) otrzymywało zasiłki celowe, w dalszej kolejności zasiłki okresowe (95) oraz stałe (46). Zasiłki okresowej najczęściej były

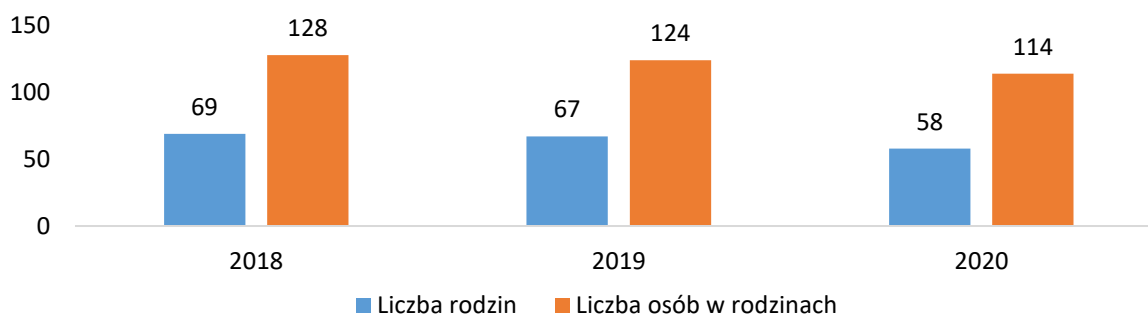
przynawane z tytułu bezrobocia, co dotyczyło 70 osób, podczas gdy z tytułu długotrwałej choroby otrzymywało je 15 osób, a z tytułu niepełnosprawności 10 osób.

Świadczenia niepieniężne otrzymywało 107 osób z 66 rodzin, w których żyły 234 osoby. Ważny obszar aktywności służb społecznych stanowi tu praca socjalna, czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi¹⁷. W 2020 roku pracą socjalną objęto łącznie 216 rodzin (489 osób), przy czym wyłącznie pracą socjalną wsparto w tym czasie 34 rodziny (54 osoby). W ramach świadczeń niepieniężnych 4 osobom zapewniono schronienie, 98 osobom (dzieciom) posiłek, a 10 osobom usługi opiekuńcze. Gmina poniosła również odpłatność za 5 osób przebywających w domach pomocy społecznej. Z poradnictwa specjalistycznego korzystało 58 osób. Interwencja kryzysowa była w tym czasie, z braku specjalistów, realizowana przez pracowników socjalnych. W świetle uzyskanych od nich informacji, w 2020 roku miały miejsce 32 interwencje (w 2019 roku – 7; w 2018 roku – 10), dotyczące w szczególności takich obszarów jak bezradność osób starszych, pozostawianie osób starszych bez opieki, bezradność opiekuńczo-wychowawcza w rodzinach, choroby i zaburzenia psychiczne, konflikty w rodzinie, zaniedbania i niezaradność w przypadku niepełnosprawności oraz konflikty międzysąsiedzkie. Niektóre interwencje związane były z izolacją i obciążeniami wynikającymi ze stanu epidemii Covid-19.

3.3. Promocja i ochrona zdrowia

Zdrowie stanowi jeden z podstawowych czynników, wpływających na jakość życia rodzin i poszczególnych osób. W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) jest bowiem ono nie tylko całkowitym brakiem choroby czy niepełnosprawności, ale także stanem pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Tymczasem, wśród głównych powodów ubiegania się mieszkańców Gminy Srokowo o świadczenia z pomocy społecznej jest jeden bezpośrednio związany ze zdrowiem.

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS W SROKOWIE.

¹⁷ Art. 6 pkt. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W 2020 roku z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby ze wsparcia GOPS w Srokowie korzystało 58 rodzin, w których żyło 114 osób. W porównaniu do 2017 roku liczba rodzin wspieranych z tego tytułu zmniejszyła się o 11, natomiast liczba osób w tych rodzinach o 14. W statystykach pomocy społecznej w mniejszym stopniu odzwierciedla się inny problem, związany ze zdrowiem, tj. uzależnienia. W 2020 roku ze wsparcia z powodu alkoholizmu korzystało 7 rodzin, w których żyło 11 osób, co oznacza wzrost o 6 rodzin (o 9 osób) w porównaniu do 2018 roku. Z tytułu narkomanii w latach 2018-2020 nikt nie korzystał z pomocy społecznej.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w 2019 roku 3 osoby skierowano na badania specjalistyczne w kwestii uzależnienia od alkoholu. W ramach Punktu Konsultacyjnego przy GOPS w Srokowie 26 osób skorzystało z pomocy terapeuty uzależnień, a 30 osób ze wsparcia psychologa. Dla porównania w 2018 roku ze wsparcia specjalistów w Punkcie skorzystało odpowiednio 30 i 46 mieszkańców gminy.

Poprawie jakości życia służą realizowane w gminie programy i działania profilaktyczne, m.in. spotkania w szkołach na temat uzależnień, a także realizacja programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”, służącego m.in. ograniczaniu skutków niedożywienia oraz współpraca gminy ze Stowarzyszeniem Caritas w zakresie pomocy żywnościowej. W 2019 roku z posiłku w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” skorzystało 128 dzieci; zasiłek celowy w jego ramach otrzymało 160 osób.

W obszarze promocji i ochrony zdrowia warto również wskazać, że w 2019 roku w Gminie Srokowo udzielono 15 603 porady lekarskie w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 14 631 w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. W porównaniu do 2018 roku miał miejsce wzrost liczby porad odpowiednio o 1 522 (o 10,8%) oraz od 1 497 (o 11,4%). Usługi promocji ochrony zdrowia dla mieszkańców gminy świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Srok-Med w Srokowie, w którym przyjmuje dwóch lekarzy specjalistów: pediatra i lekarz internista, którzy posiadają drugą specjalizację lekarza medycyny rodzinnej.

3.4. Wsparcie osób niepełnosprawnych

W świetle danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kętrzynie, liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu mieszkających w Gminie Srokowo w 2020 roku wynosiła 74. Wśród nich były:

- 43 osoby z jednym stopniem przyczyny niepełnosprawności,
- 26 osób z dwoma stopniami przyczyny niepełnosprawności,
- 5 osób z trzema stopniami przyczyny niepełnosprawności.

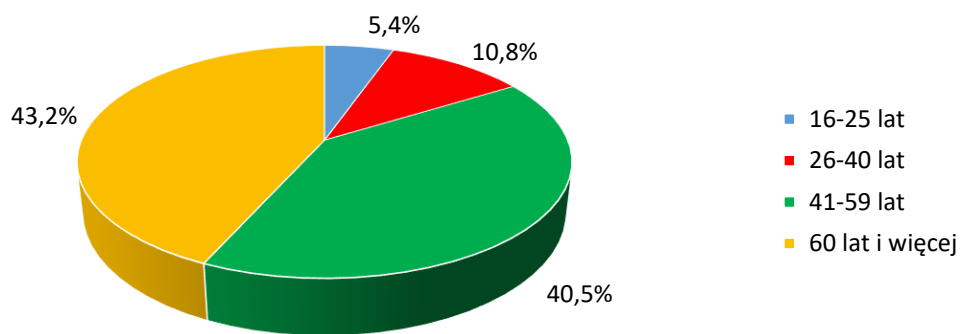
Większość osób zakwalifikowanych została do umiarkowanego stopnia (37; tj. 50,0% ogółu), 28 osób to osoby ze znacznym stopniem (37,8%), a 9 osób ze stopniem lekkim (12,2%). Wśród przyczyn niepełnosprawności dominowały upośledzenia narządu ruchu (29 orzeczeń), choroby układu krążenia i oddechowego (24) oraz choroby neurologiczne (24). W dalszej kolejności należy wskazać choroby psychiczne (8) i choroby układu moczowo-płciowego (7).

W 2020 roku wśród osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności było 36 kobiet i 38 mężczyzn. Największa ich część to osoby po 60 roku życia, które stanowiły w tym czasie 43,2% ogółu, a w drugiej kolejności – osoby w wieku 41-59 lat, których było 30 (co stanowiło 40,5% wszystkich osób z niepełnosprawnością). Mieszkańcy w młodszych grupach wiekowych, tj. od 16 do 40 lat, w liczbie 12 stanowili 16,2%.

Wśród tych osób przeważają mieszkańcy z niskim poziomem wykształcenia. Prawie 72% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne, podstawowe lub niższe, podczas gdy wykształcenie wyższe ma jedynie 2,7%, a średnie 25,7%. Ponad 90% osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności w 2020 roku to osoby, które nie pracują zawodowo.

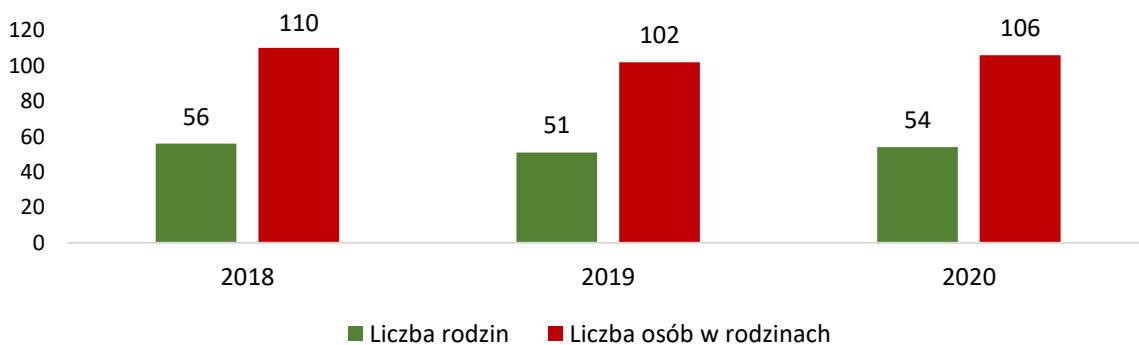
Wykres 8. Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności w Gminie Srokowo według wieku

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH POWIATOWEGO ZESPOŁU DS. ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W KĘTRZYNIE.

Za charakterystyki osób, zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, można wnioskować na temat czynników mających znaczenie w kontekście sytuacji osób niepełnosprawnych. Ich sytuację determinuje w dużej części wiek – poprodukcyjny lub produkcyjny niemobilny, niski poziom wykształcenia oraz status osoby niepracującej lub nieaktywnej zawodowo. Z tego względu część osób niepełnosprawnych w gminie wymaga kompleksowego wsparcia w kierunku, z jednej strony zapewnienia godnych warunków życia, a z drugiej aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i innej.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności w latach 2018-2020

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS W SROKOWIE.

W świetle danych GOPS w Srokowie w 2020 roku wsparcie z tytułu niepełnosprawności otrzymywały 54 rodziny, w których żyło 106 osób. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin nieznacznie zmniejszyła się – o 2, a liczba osób w tych rodzinach spadła o 4. Z roku na rok rośnie natomiast liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności. W 2018 roku taki zasiłek pobierały 3 osoby, a w 2020 roku ich liczba wzrosła do 10.

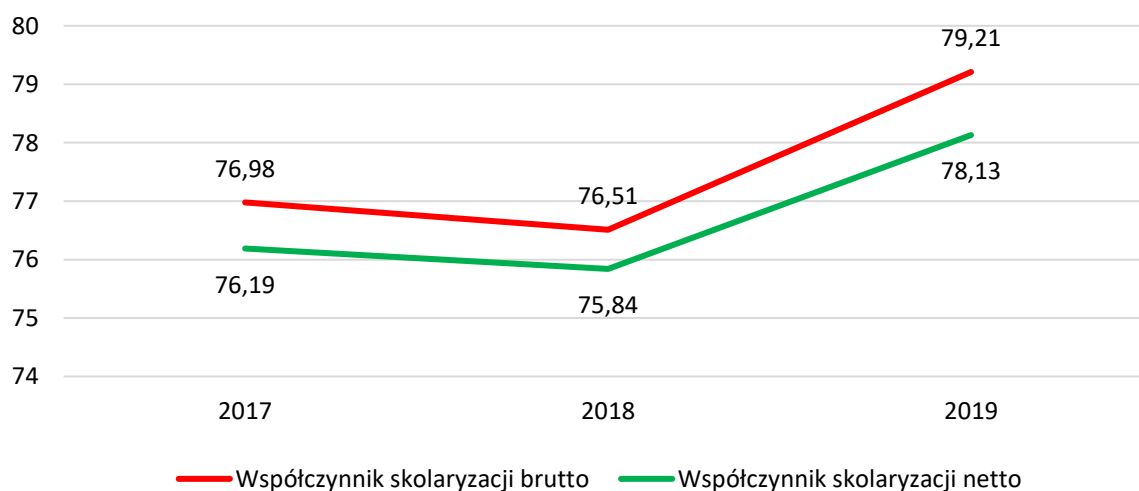
3.5. Edukacja publiczna

Usługi społeczne z zakresu edukacji publicznej w Gminie Srokowo realizowane są przede wszystkim przez Szkołę Podstawową w Srokowie. Na terenie Gminy Srokowo nie funkcjonują publiczne i niepubliczne przedszkola. Edukacja przedszkolna jest prowadzona w postaci innej formy wychowania przedszkolnego, tj. Punktu Przedszkolnego „Stokrotka” w Srokowie (3,4 i 5 latki) oraz oddziałów przedszkolnych tzw. klasy „0”, do których uczęszczają dzieci pięcioletnie i sześcioletnie. Oddziały te są prowadzone przy Szkole Podstawowej w Srokowie.

W Gminie Srokowo w 2019 roku w 12 oddziałach szkoły podstawowej uczyło się 221 dzieci, co oznacza wzrost w porównaniu do 2017 roku o 27 uczniów, tj. o 13,9%. Na jeden oddział szkoły podstawowej przypadało tu 18 uczniów – o 4 więcej niż w 2017 roku.

Analiza współczynników skolaryzacji brutto i netto w latach 2017-2019 wskazuje na ich niewielki spadek w 2018 roku, a następnie wzrost w roku 2019. W 2019 roku współczynnik skolaryzacji brutto, czyli odsetek liczby osób uczących na danym poziomie kształcenia, niezależnie od wieku, do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania wynosił 79,21%, tj. o 2,23 więcej niż w 2017 roku. Natomiast współczynnik skolaryzacji netto oznaczający relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia, w danej grupie wieku, do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania ukształtował się na poziomie 78,13, czyli o 1,94 wyższym niż w 2017 roku.

Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w Gminie Srokowo w latach 2017-2019

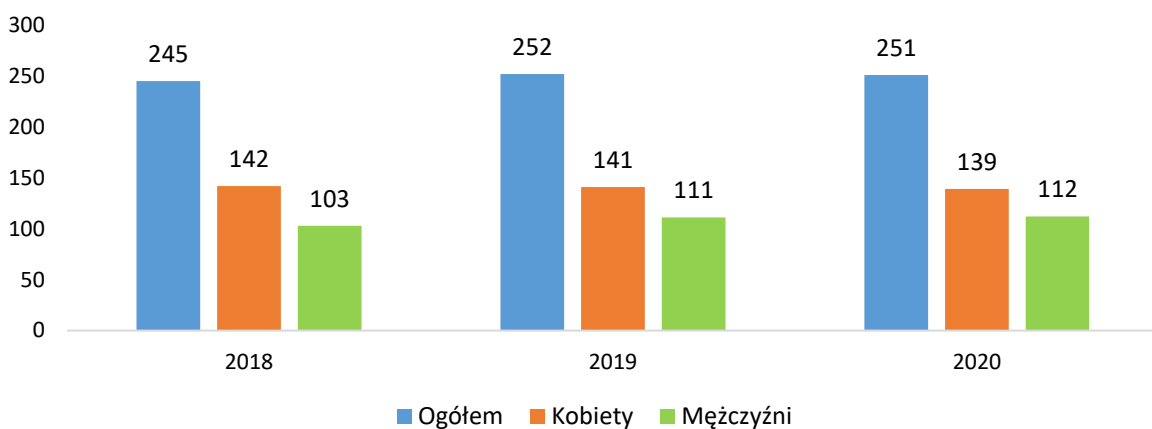
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

W zakresie wychowania przedszkolnego – do 5 oddziałów uczęszczało 90 wychowanków, czyli o 9 mniej niż w 2017 roku. Wśród nich najwięcej było sześciolatków (34), a następnie pięciolatków (22) i czterolatków (20). W grupie tej było także 12 trzylatków i 2 siedmiolatków bądź starszych dzieci.

3.6. Przeciwdziałanie bezrobociu

W grudniu 2020 roku w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Kętrzynie zarejestrowanych było 251 osób bezrobotnych z terenu Gminy Srokowo, co oznacza niewielki wzrost w porównaniu do 2018 roku – o 6 osób, tj. o 2,4%.

Wykres 11. Bezrobotni w Gminie Srokowo w latach 2018-2020

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Bezrobocie w większym stopniu nadal dotyka kobiety, które wśród bezrobotnych w gminie w 2020 roku stanowiły 55,4%. Jednym z czynników wpływających na sytuację osoby bezrobotnej jest wiek. Ponad jedna czwarta (28,3%) osób zarejestrowanych w PUP to bezrobotni do 30 roku życia, czyli osoby młode i teoretycznie najbardziej produktywne, których potencjał nie jest odpowiednio zagospodarowany. Z drugiej natomiast strony niespełna jedną czwartą (24,7%) bezrobotnych stanowią osoby powyżej 50 roku życia. W związku z procesem starzenia się społeczeństwa należy spodziewać się, iż odsetek ten w najbliższych latach będzie systematycznie wzrastał, co spowoduje konieczność podejmowania działań aktywizacyjnych dedykowanych szczególnie do tej grupy docelowej. Ponad połowę bezrobotnych (66,1%) stanowią osoby długotrwale bezrobotne, tj. pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Są to osoby w dużym stopniu zagrożone wykluczeniem społecznym, nierzadko nie mające motywacji do podjęcia zatrudnienia.

W obszarze przeciwdziałania bezrobociu oraz reintegracji społeczno-zawodowej w gminie funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, powołany Uchwałą Nr XL VI/254/2018 Rady Gminy Srokowo z dnia 23 lutego 2018 roku. W ramach projektu współfinansowanego ze środków

Europejskiego Funduszu Społecznego pt. *Aktywizacja społeczno-zawodowa w Gminie Srokowo 2018-2020*, realizowanego przez KIS, w 2019 roku wsparcie otrzymało 15 mieszkańców Gminy Srokowo, a w 2018 roku ukończyło go 13 osób. W ramach programu reintegracji społeczno-zawodowej uczestniczyli oni w poradnictwie indywidualnym, grupowych warsztatach motywacyjnych, psychoedukacji w zakresie uzależnień, współzależnienia i przemocy w rodzinie, warsztatach zarządzania wolnym czasem, warsztatach umiejętności psychospołecznych, warsztatach umiejętności wychowawczych, indywidualnych spotkaniach i warsztatach z doradcą zawodowym, kursach zawodowych oraz stażach. Absolwenci i uczestnicy KIS kierowani byli na prace społecznie użyteczne (25 osób, w tym 11 uczestników projektu), prace interwencyjne podjęło 5 osób, umowę o pracę u pracodawcy zewnętrznego podjęły 3 osoby, a 2 osoby podjęły pracę na umowę zlecenie.

3.7. Kultura, kultura fizyczna i turystyka

W Gminie Srokowo funkcjonuje jedna samorządowa instytucja kultury, tj. Gminny Ośrodek Kultury. W jego skład którego wchodzi Dom Kultury i Biblioteka Gminna oraz hala sportowa Śnieżka i kompleks boisk Orlik. W GOK rozwijany jest ruch amatorski, poprzez Amatorskie Zespoły Artystyczne (wokalne-muzyczne), takie jak Zespół wokalny „Niezapominajka” (seniorzy), Zespół ludowy „Srokowiacy”, Zespół wokalny-instrumentalny „Gama”, Zespoły wokalne „Śnieżynki”, „Perełki” i „Wiolinki”, a także Zespół instrumentalny, grający na ukulele. GOK organizuje ponadto ferie zimowe i wakacje z atrakcjami dla dzieci i młodzieży, rajdy rowerowe, imprezy plenerowe, imprezy cykliczne, pikniki. Działająca w jego ramach Biblioteka Gminna organizuje m.in. konkursy, wystawy, spotkania autorskie, zajęcia plastyczne, zajęcia biblioteczne i inne aktywności skierowane do dorosłych, dzieci i młodzieży.

W ramach otwartego konkursu ofert gmina dofinansowuje zadanie w zakresie podtrzymywania kultury i tradycji mniejszości narodowych. W 2019 roku realizował je Związek Ukraińców w Polsce – Zarząd Oddziału w Olsztynie, poprzez prezentację różnorodnej kultury ukraińskiej, folkloru, tańca, pieśni autorskich oraz poprzez udział popularnych wykonawców profesjonalnych zarówno z Ukrainy, jak i z Warmii i Mazur. W zadaniu wzięło udział, jako publiczność, około 200 osób.

Działania w obszarze kultury fizycznej organizowane są na bazie gminnych obiektów sportowych oraz hali sportowej przy Szkole Podstawowej w Srokowie. Prowadzone są m.in. stałe formy zajęć, takich jak siatkówka, tenis stołowy i siłownia. Z obiektów sportowych korzysta dziennie ok. 20-30 osób.

W świetle danych GUS w latach 2018-2019 w Gminie Srokowo zorganizowano 73 imprezy, przy czym w 2018 roku uczestniczyło w nich 2 320 osób, a w 2019 roku 2 200 osób. Na 1 000 ludności przypadało odpowiednio 601,8 i 583,4 uczestników imprez. W gminie funkcjonuje 9 grup artystycznych, zrzeszających 104 członków, natomiast w klubach, kołach i sekcjach członkostwo ma 130 osób. W gminie dostępny jest 1 obiekt sportowo-rekreacyjny.

3.8. Aktywność obywatelska

Zaangażowanie społeczne obywateli oraz ich zainteresowanie działalnością na rzecz organizacji pozarządowych i dobra wspólnego może przyjmować różnorodne formy, np. członkostwo w organizacjach formalnych, uczestnictwo w grupach nieformalnych, wolontariat, filantropia, przekazywanie 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego, udział w wyborach, referendach, konsultacjach społecznych itp.

Ważny obszar aktywności obywatelskiej stanowi udział w wyborach i referendach. W świetle danych Państwowej Komisji Wyborczej największą frekwencję Gmina Srokowo odnotowała w wyborach prezydenckich w 2020 roku, kiedy sięgnęła 56,53%. W dalszej kolejności były wybory parlamentarne w 2019 roku (43,56%), wybory samorządowe w 2018 roku (42,36%) oraz wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku (28,81%). We wszystkich analizowanych przypadkach Gmina Srokowo wykazywała się niższą frekwencją niż średnia dla powiatu kętrzyńskiego, województwa warmińsko-mazurskiego i kraju.

Tabela 1. Frekwencja wyborcza w Gminie Srokowo na tle powiatu, województwa i kraju

Wyszczególnienie	Polska	Województwo warmińsko- mazurskie	Powiat kętrzyński	Gmina Srokowo
Wybory samorządowe 2018	48,83%	46,40%	48,45%	42,36%
Wybory parlamentarne 2019	61,74%	53,61%	48,77%	43,56%
Wybory do Parlamentu Europejskiego 2019	45,68%	37,25%	33,15%	28,81%
Wybory prezydenckie 2020	68,18%	62,14%	57,07%	56,53%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ.

W świetle danych Krajowego Rejestru Sądowego, analiza liczebności organizacji pozarządowych na terenie gminy wskazuje, że na dzień 1 marca 2021 roku swoją siedzibę miało tu 14 organizacji, nie licząc podmiotów będących w stanie likwidacji. Były to:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Srokowie,
- Fundacja Jeziora Oświn,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jegławkach,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy „HEROS” w Srokowie,
- Srokowskie Stowarzyszenie „Sukces Każdego Dziecka”,
- Stowarzyszenie „Wiedza, Rozwój, Praca”,
- Ziemiańskie Bractwo Strzeleckie w Wilczynach,
- Stowarzyszenie Silna Grupa Jegławki,
- Stowarzyszenie Sportowe „OMET” Srokowo,
- Stowarzyszenie „BLUSZTYN”,
- Fundacja „KURS”,

- Stowarzyszenie „Nasza Solanka”,
- Stowarzyszenie „JAWORYNA”,
- Ekopark Tomaszówka.

W gminie działa ponadto Związek Ukraińców w Polsce Koło w Srokowie, Koła Gospodyń Wiejskich w Srokowie i Leśniewie, a w 2019 roku zawiązały się koła gospodyń w Solance i w Silcu (KGW „Malwy”).

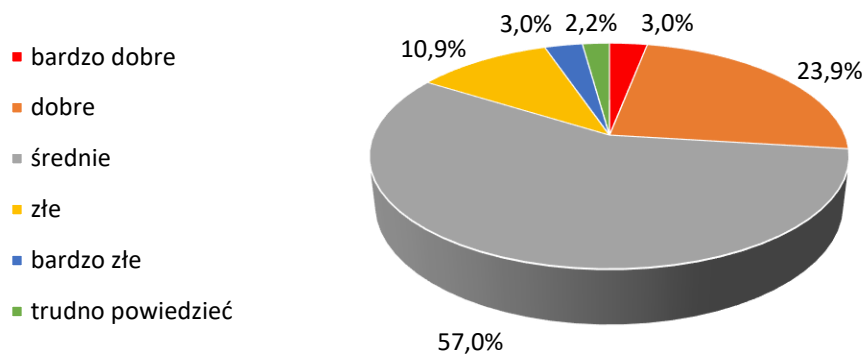
Gmina Srokowo współpracuje z organizacjami pozarządowymi w szczególności poprzez wspieranie realizacji zadania wraz z udzieleniem dotacji na jego dofinansowanie, a także w formie pozafinansowej poprzez wzajemne informowanie się o kierunkach działania, konsultacje programu współpracy, udzielanie informacji o innych źródłach finansowania czy udostępnianie pomieszczeń i sali konferencyjnej spotkania czy szkolenia. W 2019 roku dotacje realizację zadań publicznych otrzymały 4 organizacje pozarządowe, natomiast 2020 roku były to 3 organizacje, które zrealizowały 4 zadania.

4. Prezentacja wyników badań społecznych

4.1. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie usług społecznych

W opinii mieszkańców jakość życia w Gminie Srokowo kształtuje się na *średnim* poziomie – tak wskazało 57,0% respondentów (dorosłych i młodzieży), natomiast według 26,9% poziom ten jest *dobry* lub *bardzo dobry*. Jako *złe*, warunki życia w gminie oceniło 10,9% badanych, po 3,0% określiło je jako *bardzo złe* lub *bardzo dobre*, natomiast 2,2% nie wyraziło zdania na ten temat. Dorośli mieszkańcy zostali zapytani dodatkowo, jak zmieniła się jakość życia w gminie w ostatnich 5 latach – 41,7% twierdzi, że pozostała na tym samym poziomie, według 31,0% wzrosła, natomiast 24,4% uważa, że zmniejszyła się.

Wykres 12. Subiektywna ocena warunków życia mieszkańców Gminy Srokowo (n=230)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci badania ankietowego zostali poproszeni o ocenę skali występowania głównych problemów społecznych w Gminie Srokowo na skali od 0 do 5, gdzie 0 oznaczało, że *problem nie występuje*, a 5 – że *problem jest bardzo poważny*. W świetle ich odpowiedzi, najpoważniejsza jest skala problemu uzależnień, który jako bardzo poważny oceniło 23,1% badanych, a w drugiej kolejności skala problemu bezrobocia, ocenionego tak przez 20,2%. Na średnim poziomie wskazywano na takie problemy jak ubóstwo, przemoc w rodzinie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność. Problem, który w opinii badanych nie występuje w gminie lub jest najmniej obserwowalny, to bezdomność – w tym przypadku 43,5% respondentów wskazało, że takiego problemu w gminie nie ma.

Warto jednak zauważyć, że ogólne odniesienie do problemów społecznych nie koresponduje z oceną sytuacji poszczególnych osób i grup zamieszkujących gminę. W opinii respondentów najtrudniej żyje się w niej osobom starszym, na co wskazała połowa badanych osób, oraz osobom z niepełnosprawnościami i chorującym, w tym psychicznie – co również zauważa prawie połowa badanych (49,1%). Osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnienia pojawiały się na trzecim miejscu (43,5%), a dotknięte bezrobociem na czwartym (35,7%).

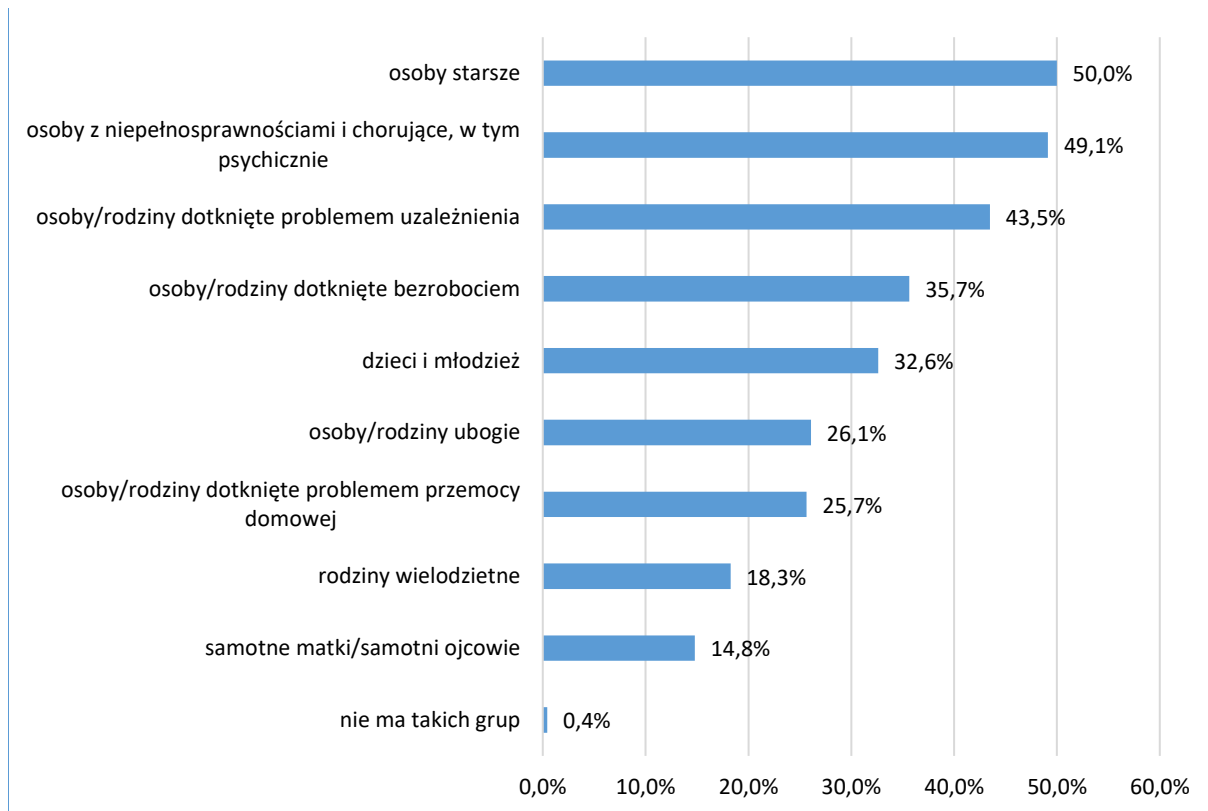
Tabela 2. Skala występowania głównych problemów społecznych w Gminie Srokowo w opinii mieszkańców

Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
Bezrobocie (n=228)	2,2%	17,1%	17,1%	19,3%	24,1%	20,2%
Ubóstwo (n=224)	9,8%	21,0%	19,6%	25,9%	17,0%	6,7%
Uzależnienia (n=226)	2,2%	14,6%	14,6%	18,1%	27,4%	23,1%
Przemoc w rodzinie (n=223)	10,3%	25,6%	24,2%	25,1%	10,3%	4,5%
Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza (n=219)	9,1%	25,6%	24,2%	24,2%	11,4%	5,5%
Bezdomność (n=223)	43,5%	35,0%	11,7%	5,4%	3,1%	1,3%
Długotrwała i ciężka choroba (n=222)	3,6%	23,0%	26,6%	27,5%	11,3%	8,0%
Niepełnosprawność (n=223)	5,4%	30,0%	23,8%	25,1%	9,9%	5,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W dalszej kolejności respondenci zaznaczali dzieci i młodzież (32,6%), osoby i rodziny ubogie (26,1%), osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej (25,7%), rodziny wielodzietne (18,3%) oraz samotnych rodziców (14,8%). Tylko 1 osoba wskazała, że takich grup w gminie nie ma.

Wykres 13. Osoby i grupy, którym najtrudniej żyje się w Gminie Srokowo (n=230)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni także o wskazanie, jakich barier doświadczają najczęściej osoby starsze i niepełnosprawne w Gminie Srokowo, mając możliwość wyboru odpowiedzi z kafeterii oraz dopisania własnych propozycji. W opinii badanych, do głównych trudności doświadczanych przez osoby starsze, należą:

- ✓ choroby – 57,7% wskazań;
- ✓ samotność – 54,8%;
- ✓ utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu – 44,0%;
- ✓ utrudniony dostęp do usług opiekuńczych – 42,3%;
- ✓ brak poczucia bycia potrzebnym – 37,5%;
- ✓ trudności finansowe (36,3%);
- ✓ niepełnosprawność – 26,2%;
- ✓ brak opieki ze strony rodziny – 24,4%;
- ✓ bariery architektoniczne – 21,4%;
- ✓ niewystarczająca oferta aktywności (np. edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej) – 20,8%.

Wśród barier i trudności doświadczanych przez osoby niepełnosprawne, badani mieszkańcy wskazali następujące:

- ✓ utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych – 64,5% wskazań;
- ✓ utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu – 60,2%;
- ✓ utrudniony dostęp do usług opiekuńczych – 41,6%;
- ✓ bariery architektoniczne – 41,0%;
- ✓ trudności finansowe – 36,7%;
- ✓ samotność – 31,9%;
- ✓ brak pracy – 25,9%;
- ✓ poczucie odizolowania od społeczeństwa – 21,1%;
- ✓ utrudniony dostęp do edukacji – 10,8%;
- ✓ brak akceptacji w środowisku lokalnym – 10,8%;
- ✓ inne – utrudniony dostęp do lekarza – 0,6%.

Dorośli respondenci zostali poproszeni również o wskazanie najczęstszych trudności, z jakimi borykają się rodziny mieszkające na terenie gminy. Są to w ich opinii przede wszystkim:

- ✓ niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta – 60,7% wskazań;
- ✓ brak stałego zatrudnienia – 60,1%;
- ✓ uzależnienie członka rodziny – 51,2%;
- ✓ choroba, problemy zdrowotne – 38,7%;
- ✓ zadłużenie rodziny – 30,4%;

- ✓ brak pieniędzy na bieżące wydatki – 25,0%;
- ✓ złe warunki mieszkaniowe – 20,2%;
- ✓ niepełnosprawność członka rodziny – 18,5%;
- ✓ konflikty rodzinne/małżeńskie – 17,9%;
- ✓ trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem – 15,5%;
- ✓ przemoc w rodzinie – 13,1%;
- ✓ konflikty z prawem członka rodziny – 7,1%.

Grupą wymienianą przez prawie jedną trzecią badanych, jako wymagającą szczególnego wsparcia, są dzieci i młodzież. Dorośli respondenci wskazali, że do tej grupy odnoszą się takie negatywne zjawiska jak:

- ✓ bezproduktywne spędzanie czasu wolnego – 65,3% wskazań;
- ✓ zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii – 52,1%;
- ✓ alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze – 49,1%;
- ✓ utrudniony start w dorosłe życie i brak perspektyw – 48,5%;
- ✓ zaniedbania wychowawcze – 34,7%;
- ✓ przestępczość i chuligaństwo – 32,3%;
- ✓ wyjazdy rodziców za granicę – 13,8%;
- ✓ przemoc ze strony rodziców/opiekunów – 7,2%;
- ✓ zaniedbanie socjalne – 0,6%.

Zdefiniowane trudności i bariery doświadczane przez mieszkańców Gminy Srokowo mogą być podstawą do określenia proponowanych kierunków działań. Na podstawie przeprowadzonego wstępnego rozeznania, wyłoniono cztery główne obszary, w których poproszono mieszkańców o wskazanie pożądanych i najważniejszych kierunków działań w perspektywie najbliższych kilku lat. Są to następujące obszary: wsparcie osób starszych i ich rodzin, wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin, wsparcie rodzin z dziećmi oraz promocja zdrowia. Poniżej wskazano odpowiedzi najczęściej wybierane przez respondentów badania ankietowego, wraz z uzupełnieniem ich o informacje pozyskane z badań ankietowych wśród sołtysów oraz w ramach zogniskowanych wywiadów grupowych.

Wsparcie osób starszych i ich rodzin

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

- ✓ zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów i rehabilitacji – 72,8%;
- ✓ ułatwienie dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych – 51,5%;
- ✓ zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych – 46,2%;

- ✓ wsparcie asystentów osób starszych – 40,2%;
- ✓ likwidacja barier architektonicznych – 29,6%;
- ✓ organizacja zajęć, warsztatów, spotkań edukacyjno-profilaktycznych – 26,6%;
- ✓ integracja osób starszych i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym – 21,3%;
- ✓ zapewnienie pomocy psychologicznej oraz poradnictwa specjalistycznego – 20,7%;
- ✓ opieka wytchnieniowa dla rodzin – 15,4%;
- ✓ rozwój teleopieki – 10,7%.

W opinii sołtysów:

Stworzyć miejsce, gdzie starsi ludzie mogliby spotykać się ze sobą np. na kawę. Coś poza kościołem. Chcemy stworzyć takie miejsce w nowej świetlicy. Zaangażować osoby starsze w zajęcia również z młodzieżą i dziećmi.

Aktywizacja osób starszych (stworzenie warunków do zdrowego i aktywnego życia, warsztaty, spotkania dla seniorów). Ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów, usług opiekuńczych, transportu publicznego.

Opieka lekarza rodzinnego, możliwość korzystania ze środków transportu, dostęp do usług opiekuńczych.

Więcej fachowej opieki – lekarzy, rehabilitantów.

Potrzeby społeczne seniorów, w świetle wywiadu grupowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku powyżej 60 lat, są zbieżne z opiniami wyrażonymi w ankiecie oraz przez sołtysów. Jednym z najważniejszych barier w życiu osób starszych stają się samotność i izolacja społeczna, na które nakładają się rosnące problemy zdrowotne oraz niewielkie dochody, wystarczające nierzadko na pokrycie jedynie podstawowych potrzeb. Jedna z uczestniczek wywiadu przyznała, że seniorzy jako jedyna grupa wiekowa nie mają żadnego obowiązku społecznego, dlatego powinni szukać swojego miejsca w społeczności lokalnej, móc wykazać się w działaniach na rzecz swojej wsi, sołectwa czy całej gminy. Ponadto padło zdanie, że „każdy starszy człowiek potrzebuje rozmowy, dobrego słowa, towarzystwa”.

W związku z powyższym, wśród usług społecznych, których realizacja w gminie będzie stanowiła odpowiedź na potrzeby społeczne osób starszych, uczestnicy wywiadu wymieniali:

- ✓ zapewnienie transportu door-to-door dla osób starszych nie posiadających własnego środka komunikacji, samotnych, mających niskie dochody (w celu udziału w spotkaniach, zajęciach, jak również korzystania z porady lekarskiej, załatwienia sprawy urzędowej);
- ✓ utworzenie domu dziennego pobytu dla seniorów (wraz z dowozem dla uczestników, którzy nie mają możliwości dotarcia we własnym zakresie);

- ✓ wycieczki krajoznawcze oraz wyjazdy integracyjne (w tym chociażby do miasta do kawiarni czy restauracji, bo w gminie nie ma takich miejsc);
- ✓ spotkania konsultacyjne z rehabilitantem;
- ✓ zajęcia ruchowe stymulujące aktywność fizyczną seniorów (z uwzględnieniem indywidualnych ograniczeń);
- ✓ grupowe spotkania z psychologiem;
- ✓ grupa wsparcia/samopomocowa dla osób starszych;
- ✓ zajęcia aktywizujące seniorów, np. rękodzielnicze, kulinarne, z zakresu obsługi komputera, urządzeń mobilnych i internetu;
- ✓ integracja międzypokoleniowa – spotkania, inicjatywy realizowane wspólnie z dziećmi i młodzieżą, osobami w wieku aktywności zawodowej, całymi rodzinami.

W zakresie działań służących aktywności społecznej seniorów, powinna być wykorzystywana infrastruktura świetlic wiejskich, w których odbywać się mogą różnego rodzaju zajęcia, warsztaty i spotkania integrujące lokalną społeczność.

Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

- ✓ zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów – 65,9%;
- ✓ zwiększenie dostępu do rehabilitacji – 64,1%;
- ✓ ułatwienie dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych – 41,9%;
- ✓ likwidacja barier architektonicznych – 35,9%;
- ✓ zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych – 31,7%;
- ✓ organizacja zajęć, warsztatów, spotkań edukacyjno-profilaktycznych – 31,1%;
- ✓ wsparcie asystentów osób niepełnosprawnych – 28,7%;
- ✓ opieka wytchnieniowa dla rodzin – 19,8%;
- ✓ integracja osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym – 19,8%;
- ✓ zapewnienie pomocy psychologicznej oraz poradnictwa specjalistycznego – 18,6%.

W opinii sołtysów:

Zapewnienie asystenta, który będzie w stanie diagnozować potrzeby osoby niepełnosprawnej.

Łatwiejszy dostęp do usług opiekuńczych, pomocowych (pomoc w rozwiązywaniu problemów i trudności dnia codziennego). Integracja osób niepełnosprawnych (wspólne spotkania, warsztaty, kursy).

Dostęp do usług opiekuńczych, dostęp do placówek rehabilitacyjnych, możliwość korzystania ze środków transportu.

Doprowadzenie do powstania DPS w Solance.

Pomoc dla osób niepełnosprawnych np. w formie wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej.

Na podstawie wywiadu grupowego przeprowadzonego z osobami z niepełnosprawnościami i członkami ich rodzin można wnioskować, że jest to grupa najmniej zdiagnozowana pod kątem barier, których doświadczają w codziennym życiu, a także ich potrzeb oraz koniecznych do realizacji usług społecznych. Wśród wskazanych przez uczestników oraz wywnioskowanych na podstawie ich wypowiedzi głównych potrzeb znajdują się następujące:

- ✓ rehabilitacja dla dorosłych i dzieci z niepełnosprawnościami;
- ✓ opieka wytchnieniowa;
- ✓ usługi asystenckie dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami;
- ✓ wsparcie psychologiczne;
- ✓ poradnictwo specjalistyczne (np. logopedyczne);
- ✓ spotkania, zajęcia ruchowe, warsztaty dla osób z niepełnosprawnościami oraz integrujące te osoby z lokalną społecznością.

Warunkiem koniecznym realizacji usług dla osób z niepełnosprawnościami, jest ich realizacja w miejscu zamieszkania bądź z uwzględnieniem usługi transportu do i z miejsca realizacji usługi. Koniecznym staje się rozważenie utworzenia mieszkania chronionego dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami, które mogłoby być dla nich szansą na dobrą jakość życia, gdy zabraknie ich rodziców, będących dotychczasowymi opiekunami.

Wsparcie rodzin z dziećmi

Dorośli respondenci wskazywali najczęściej następujące odpowiedzi w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi:

- ✓ zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży – 66,5%;
- ✓ zapewnienie pomocy psychologicznej oraz poradnictwa specjalistycznego – 37,7%;
- ✓ działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci – 32,3%;
- ✓ zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin – 30,5%;
- ✓ działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich – 27,5%;
- ✓ wsparcie asystenta rodziny – 22,2%;
- ✓ grupy wsparcia, samopomocowe i rodziny wspierające – 15,0%.

Dodatkowo młodzież została poproszona o wskazanie kierunków rozwoju dzieci i młodzieży w gminie, a odpowiedzi wyglądały następująco:

- ✓ stworzenie miejsc spotkań dla młodzieży – 73,8%;
- ✓ zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania – 67,2%;
- ✓ zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży – 52,5%;

- ✓ zajęcia/spotkania/warsztaty dla rodzin z dziećmi – 39,3%;
- ✓ pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin, które mają problemy – 39,3%;
- ✓ rozwój wolontariatu młodzieży – 34,4%;
- ✓ wsparcie zdolnych uczniów – 26,2%.

W opinii sołtysów:

Potrzebne są: żłobek i przedszkole działające w pełnym wymiarze godzinowym, spełniające wymogi lokalowe, żeby rodzice mogli pracować.

Tam gdzie istnieje potrzeba - pomoc asystenta rodziny albo kogoś, kto potrafi pomóc. Czasami wystarczy rozmowa.

Organizacja Dni Rodziny, wspólne uczestnictwo w wyjazdach integrujących rodziny (planetarium, kino, teatr, parki rozrywki, nauka pływania na basenie). Terapeuta dla rodzin.

Pomoc psychologiczna i specjalistyczna. Zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży. Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci.

Organizacja czasu wolnego, warsztaty kreatywne, lekcje tańca, nauki pływania, nauka języków obcych, kursy podnoszące kwalifikacje wśród młodzieży.

Zajęcia tematyczne, korekcyjne, psychoruchowe.

Zajęcia integracyjne.

Organizowanie większej liczby spotkań sportowych. Wyjazdy do kina, na basen.

Uczestnicy wywiadu grupowego z udziałem rodziców małoletnich dzieci wskazali na szereg działań, których realizacja mogłaby poprawić jakość życia tej grupy mieszkańców. Są to następujące działania, skierowane zarówno do dzieci, jak i młodzieży, rodziców oraz całych rodzin:

- ✓ grupy zabawowe dla dzieci do 3 lat;
- ✓ zajęcia dla rodziców z małymi dziećmi, rozwijające umiejętności kreatywnej zabawy, komunikacji z dzieckiem;
- ✓ warsztaty kreatywne i rozwijające zainteresowania dla dzieci i młodzieży;
- ✓ działania animacyjne dla dzieci;
- ✓ zajęcia sportowe; szkółka pływacka, żeglarska, nauka jazdy na rolkach, akrobatyka, szarfy;
- ✓ poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, oraz wsparcie terapeutyczne;
- ✓ zajęcia (indywidualne i grupowe) integracji sensorycznej dla dzieci;
- ✓ opieka wytchnieniowa dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami;
- ✓ rehabilitacja dzieci z niepełnosprawnościami;

- ✓ socjoterapia.

Swoje potrzeby wyraziła również młodzież uczestnicząca w wywiadzie grupowym. Jedna z uczestniczek spotkania stwierdziła, że w jej miejscowości „jest nudno, nie ma co robić, jest mało osób w moim wieku”. Stanowi to przeszkodę, aby w danej wsi organizować zajęcia, do których można by zaangażować młodzież w zbliżonym wieku. Częściowym rozwiązaniem może być aranżowanie spotkań młodych ludzi z terenu kilku sołectw lub nawet całej gminy. Uczestnicy wywiadu wskazywali na potrzebę organizacji zajęć sportowych, w tym m.in. piłki nożnej, sztuk walki i treningu siłowego, a także innych zajęć rozwijających pasje i zainteresowania np. teatralnych, kreatywnych, prowadzonych przez profesjonalnych trenerów oraz uwzględniających wsparcie młodych talentów, w sposób dopasowany do potrzeb uczestników. Ważne są również aktywności integrujące młodzież w miejscowości lub gminie oraz wyłonienie lokalnych liderów młodzieżowych, przy wsparciu ze strony animatora, który będzie potrafił rozmawiać oraz współpracować z młodzieżą. Jednym z optowanych rozwiązań, które mogłyby poprawić poziom satysfakcji osób młodych z zamieszkiwania w gminie, mogłoby być również utworzenie klubu młodzieżowego. Ważne, aby to miejsce było faktycznie otwarte na potrzeby i oczekiwania uczestników oraz przez nich współtworzone, nie zaś „narzucane przez dorosłych”. W klubie mogłyby być organizowane różne wydarzenia adresowane nie tylko do starszej młodzieży, ale również młodszych dzieci i całych rodzin.

Promocja zdrowia

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

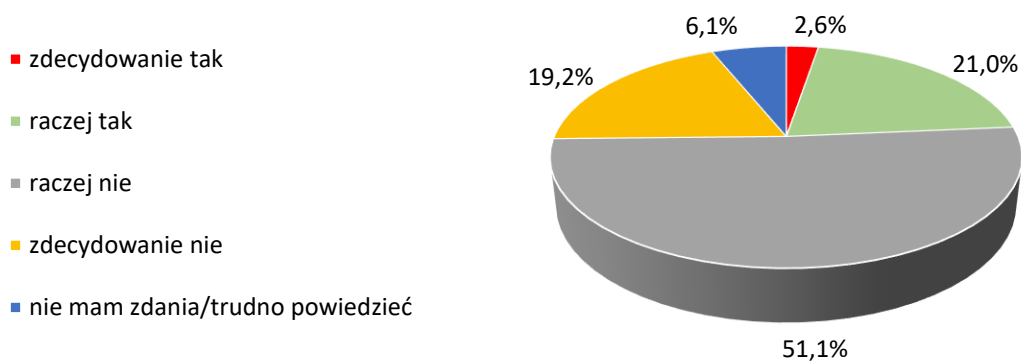
- ✓ zwiększenie dostępu mieszkańców do badań przesiewowych w kierunku chorób cywilizacyjnych – 76,0%;
- ✓ organizacja zajęć sportowych i innych wzmacniających aktywność fizyczną – 56,3%;
- ✓ profilaktyka próchnicy u dzieci – 38,3%;
- ✓ działania edukacyjne w zakresie zdrowego odżywiania – 29,9%;
- ✓ udział w kampaniach i akcjach edukacyjno-profilaktycznych – 17,4%.

Działania w zakresie promocji zdrowia wskazywane były przez respondentów w pozostałych obszarach. Były to m.in. zajęcia sportowe, korekcyjne i psychoruchowe dla dzieci i młodzieży, zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do lekarzy i możliwości rehabilitacji, a także profilaktyka i promocja zdrowia dzieci i rodziców. Podczas wywiadu z przedstawicielami organizacji pozarządowych wskazano tu szczególną potrzebę prowadzenia działań w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców, takich jak podstawowe zasady pierwszej pomocy przedmedycznej, postępowanie w sytuacjach zagrożenia, w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, małych dzieci, bezpieczeństwo w domu, nad wodą, na ulicy.

4.2. Aktywność społeczna mieszkańców

Respondenci badania wykazują aktywność społeczną na dość zróżnicowanym poziomie. Spośród ankietowanych dorosłych w żaden sposób w życie lokalnej społeczności nie angażuje się 14,6% badanych, natomiast spośród młodzieży 6,5%. Pozostali najczęściej wyrażają swoją aktywność poprzez pomoc sąsiedzką – tak twierdzi 66,4% aktywnych dorosłych oraz 12,6% aktywnej młodzieży. W dalszej kolejności, 57,1% dorosłych respondentów deklaruje dbałość o czystość i estetykę najbliższego otoczenia, 52,1% uczestniczy w zebraniach wiejskich, 25,7% pomaga przy organizacji imprez, akcji i wydarzeń lokalnych; 18,6% angażuje się jako wolontariusze na rzecz osób potrzebujących wsparcia, a 13,6% bierze udział w konsultacjach społecznych. Spośród młodzieży natomiast o czystość i estetykę otoczenia dba 7,0% badanych, w wolontariat angażuje się 6,5%, natomiast po kilka osób deklaruje swoją pomoc przy wydarzeniach lokalnych czy działalność w organizacjach.

Wykres 14. Poczucie wpływu mieszkańców na sprawy lokalne (n=229)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Zarówno ankietowani dorośli, jak i młodzież deklarują najczęściej, że nie mają poczucia wpływu na sprawy lokalne. Aż 70,3% respondentów twierdzi, że *zdecydowanie* lub *raczej nie* ma takiego poczucia, podczas gdy jedynie 23,6% deklaruje, iż ma poczucie wpływu na to, co się dzieje w gminie. Jednocześnie dorośli wskazują na dość niski poziom integracji społeczności w miejscowościach, które zamieszkują. Otóż łącznie 79,0% badanych dostrzega w różnym stopniu niedostatki w analizowanej sferze, albowiem:

- ✓ według 44,3% badanych w ich miejscowościach występują słabe więzi między mieszkańcami oraz nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań;
- ✓ według 25,7% respondentów mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, wykazywany jest brak zaangażowania społecznego mieszkańców;
- ✓ według 9,0% badanych więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzuje wysoki poziom obojętności społecznej.

Pozytywne opinie na temat integracji społeczności lokalnych wyraziło zaś 21,0% ankietowanych, w tym:

- ✓ w opinii 14,4% ankietowanych występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych;
- ✓ w opinii 4,8% respondentów występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, a mieszkańcy identyfikują się ze społecznością;
- ✓ według 1,8% ankietowanych społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością.

Respondenci zostali poproszeni również o wskazanie oczekiwanych kierunków działań służących wzmocnieniu aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców w najbliższych latach. Rozkład odpowiedzi wskazano poniżej, uzupełniając wypowiedziami sołtysów.

Rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej

- ✓ działania integrujące mieszkańców w miejscowościach i sołectwach – 55,5%;
- ✓ rozwój wolontariatu wśród młodzieży, osób dorosłych i seniorów – 42,7%;
- ✓ rozwój pomocy sąsiedzkiej – 33,5%;
- ✓ zwiększenie wpływu mieszkańców na kreowanie polityk publicznych – 31,7%;
- ✓ wsparcie lokalnych liderów poprzez szkolenia, doradztwo i inne formy – 27,4%.

Sołtysi zostali poproszeni o scharakteryzowanie i ocenę aktywności społecznej mieszkańców ich sołectw:

Średnio. Jest kilka osób, które angażują się zawsze, w każde działanie, ale są również osoby, które uważają, że nie muszą nic robić, bo i tak będzie zrobione. Przez kolejne dwa lata byliśmy zaangażowani w tworzenie plaży, oczyszczanie i wyrównywanie terenu, sprzątnięcie, czyszczenie brzegu. Kilka osób było bardzo zaangażowanych - reszta ograniczyła się do pochwalenia inicjatywy. Korzystają prawie wszyscy mieszkańcy.

W naszym sołectwie mamy sporą grupę ludzi, którzy po drobnej mobilizacji chętnie angażują się w organizowanie spotkań mieszkańców. Ci sami ludzie dbają o naszą działkę sołecką, wykonują tam konieczne prace. Jest jednak część mieszkańców, która nie jest zainteresowana udziałem w życiu społecznym, co wynika z ich charakteru, są to osoby introwertyczne.

Spółeczność sołectwa stosunkowo chętnie angażuje się w organizację różnych inicjatyw lokalnych. Organizowano Festyn Rodzinny (gospodynie z Silca sprzedawały swoje wyroby, tj. sery, chleb swojski, ciasta, smalec, pierogi, grochówkę i inne). Dzieciom zorganizowano pokaz ratownictwa medycznego przeprowadzony przez OSP Srokowo. Koło Łowieckie „Daniel” odegrało sygnały łowieckie. Sołectwo blisko współpracuje z Kołem. Organizowano również cykliczne warsztaty dla dzieci, gdzie kreatywnie spędzały czas. W sołectwie utworzono również KGW, współpracowano ze Stowarzyszeniem „Blusztyn”.

Aktywność społeczna mieszkańców mojego sołectwa jest niewielka. Mieszkańcy uważają, że to sołtys ma im wszystko załatwić i podać na tacy. Jest to spowodowane tym, że ludzie mało się interesują tym, co się dzieje na wsi. Jest też mała liczba ludzi młodych i w średnim wieku. To też przyczyna bierności ludzi.

Wieś jest aktywna na miarę potrzeb. Mieszkańcy biorą udział w opiece nad świetlicą oraz terenem okalającym. Organizowane są raz w roku Dni Rodziny, gdzie mieszkańcy biorą udział w konkurencjach i zabawie. Współpracujemy ze Stowarzyszeniem „Blusztyn”, korzystając z wakacyjnych zajęć dla dzieci. Wieś – jej mieszkańcy aktywnie biorą udział w pracach na rzecz wsi. Nie zdarza się to często, ale zawsze mogą liczyć na ich pomoc.

Bardzo niechętnie środowisko do zaangażowania się. Krytykować tak, zrobić coś dla innych – niekoniecznie.

Angażować młode osoby w życie sołectwa, nie bać się, prosić ich o pomoc. Z doświadczenia wiem, że jeśli poprosi się młode osoby o pomoc w różnych zadaniach, bardzo chętnie się angażują w tworzenie nowych rzeczy.

Aktywność społeczna i obywatelska jest bardzo ważna dla uczestników zogniskowanych wywiadów grupowych:

Ważne jest, by dbać o nasze małe miejscowości.

Tylko od naszych chęci zależy, jak nasze dzieci wyrosną, jakie będą miały wspomnienia...

Dostrzegają oni coraz większe trudności w integracji mieszkańców:

Podupadły stosunki między ludźmi...

Są podziały na wsi. Według wieku czy tego, kto do jakiej grupy należy.

Spółeczność gminy jest bardzo zróżnicowana. Mieszkańcy niektórych miejscowości integrują się, współdziałają, razem dbają o wieś. W innych natomiast zaangażowanych w dbanie o wspólne dobro jest kilka osób, zaś większość jest skupiona na sprawach prywatnych. Aktywności społecznej nie sprzyja ponadto obawa przed krytyką ze strony innych oraz podziały we wsi według wieku czy szerzej przynależności do danej grupy społecznej, co objawia się na przykład tym, że osoby młodsze nie chcą uczestniczyć w wydarzeniach organizowanych przez seniorów. W niektórych społecznościach dominuje przekonanie, że gmina powinna wszystko zorganizować. Jedna z uczestniczek wyraziła sposób na to, jak poprawić i utrzymywać poprawne relacje:

Skupiać się na tym, co nas łączy... w małych miejscowościach bardzo łatwo możemy się poróżnić.

Według badanych mieszkańców, rozwojowi aktywności społecznej i wzmocnieniu integracji mogłoby służyć zaangażowanie animatora lokalnego (organizatora społeczności lokalnej), który współpracowałby ze społecznościami, zachęcałby mieszkańców do działania, współorganizowałby ich aktywność. Ważne byłyby także szkolenia dla mieszkańców,

wzmacniające ich kompetencje miękkie oraz potencjał do działania i współpracy. Nie można przy tym zapominać o działaniach przełamujących stereotypy społeczne, w tym bariery związane z płcią, wiekiem czy statusem osób korzystających z usług społecznych. W niektórych miejscach wciąż silne jest przekonanie, że korzystanie z niektórych form wsparcia np. pomocy psychologa, terapeuty czy grupy wsparcia, świadczy negatywnie o osobie uczestniczącej.

Uczestnicy wszystkich wywiadów grupowych akcentowali wpływ pandemii COVID-19 na społeczeństwo gminy, w tym na aktywność i integrację mieszkańców. Izolacja społeczna wprowadzona na podstawie obostrzeń epidemiologicznych wpłynęła na wiele aspektów życia. Praca zdalna, nauka online oraz „zamknięcie” rodzin w czterech ścianach ich domów może wpłynąć na ich funkcjonowanie w przyszłości. Już teraz trzeba mieć na uwadze, że w najbliższych latach mogą pogłębić się problemy związane z uzależnieniami i przemocą w rodzinie, a także zaburzeniami psychicznymi, w szczególności u dzieci i młodzieży. W okresie pandemii wiele działań realizowanych przez lokalne instytucje, organizacje oraz społeczności zostało zawieszonych. Nie było więc możliwości zaangażowania mieszkańców, ich integracji, wspólnego udziału w przedsięwzięciach sołeckich.

Jesteśmy przytłoczeni pandemią...

Obecna sytuacja epidemiologiczna wyzwala jednak w ludziach potrzebę integracji, wspólnego działania:

Czas pandemii nie musi być czasem straconym...

Trzeba stworzyć mieszkańcom możliwości, „przekuwając” poczucie osamotnienia i izolacji w aktywność i zaangażowanie. Jest to szczególnie ważne dla funkcjonowania dzieci i młodzieży, ale także całych rodzin i ogółu społeczności.

4.3. Kondycja i potencjał organizacji pozarządowych

W ramach diagnozy przeprowadzono badanie kondycji i potencjału organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Wzięło w nim udział 6 organizacji, w tym 3 stowarzyszenia i 3 koła gospodyń wiejskich, spośród których:

- ✓ 3 organizacje działają od roku do 5 lat, natomiast po 1 w przedziałach od 6 do 10 lat, od 11 do 20 lat oraz od 21 lat wzwyż;
- ✓ 2 organizacje działają w obrębie miejscowości, w których funkcjonują, 3 obejmują działaniem całą gminę, a 1 prowadzi działalność o zasięgu wojewódzkim;
- ✓ 5 organizacji ma od 11 do 20 członków, a 1 liczy od 21 do 50 osób;

Badane organizacje działają w kierunkach aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych; kultury fizycznej i sportu; turystyki, rekreacji i hobby; kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego; edukacji i wychowania; działalności charytatywnej oraz rynku pracy i aktywizacji zawodowej. Swoje zaangażowanie kierują przede wszystkim do lokalnych społeczności, rodzin, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych, ubogich i innych

osób oraz grup społecznych. Wśród źródeł ich finansowania znajdują się w szczególności, składki członkowskie, darowizny, dotacje publiczne, działalność odpłatna, 1% podatku oraz środki agencyjne w przypadku KGW.

W codziennym funkcjonowaniu badane organizacje doświadczają przede wszystkim trudności w pozyskiwaniu środków na swoją działalność (3 organizacje), zbyt małego zaangażowania członków organizacji, trudności w zaangażowaniu wolontariuszy, niewystarczającego dostępu do szkoleń i doradztwa, skomplikowanych formalności przy sprawach urzędowych (po 2), a także braku lub niedostatecznej współpracy w sektorze organizacji, braku lokalu na prowadzenie działalności, braku siły przebicia małej organizacji, trudności w łączeniu działalności społecznej z pracą zawodową i życiem rodzinnym oraz obecnie, trudności związanych z okresem epidemii (po 1).

Dla zapewnienia stabilnej działalności organizacji najważniejsze, w opinii badanych, jest podniesienie kwalifikacji pracowników, współpracowników i wolontariuszy (3 wskazania), a także promocja działań, pozyskanie nowych członków i wolontariuszy, zatrudnienie nowych pracowników (po 2) oraz zakup sprzętu i dofinansowanie wkładu własnego do projektów (po 1). Wskazywane natomiast potrzeby szkoleniowe odnoszą się do wzmocnienia potencjału organizacji w realizacji swoich działań przede wszystkim w zakresie pozyskiwania środków na działalność organizacji (5 wskazań), działalności gospodarczej i odpłatnej oraz zarządzania ludźmi (po 4), a także księgowości w organizacji, przygotowywania i rozliczania zadań publicznych, kompetencji interpersonalnych, wizerunku organizacji oraz zagadnień formalno-prawnych i wolontariatu (po 2).

Potrzeby i oczekiwania organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Gminy Srokowo zostały uszczegółowione podczas wywiadu grupowego. Ich reprezentacji wskazali przede wszystkim na konieczność:

- ✓ wsparcia organizacji w postaci szkoleń „miękkich” (kompetencje osobiste, zespołowe);
- ✓ wsparcia motywacyjnego w kierunku większego zaangażowania członków organizacji, w szczególności po okresie pandemii;
- ✓ doradztwa i bieżącego wsparcia w zakresie księgowości oraz rozliczania dotacji;
- ✓ doradztwa prawnego oraz formalno-organizacyjnego, w tym w zakresie działalności odpłatnej, sprzedaży wyrobów, spełniania wymogów sanitarnych, sprawozdawczości;
- ✓ przedsięwzięć, służących integracji i wymianie doświadczeń pomiędzy organizacjami;
- ✓ szkoleń członków organizacji w zakresie kompetencji i kwalifikacji służących realizacji usług społecznych, w tym np. w zakresie organizacji imprez, dekoracji, kulinariów, animacji dla dzieci.

Wsparcie organizacji jest kluczowe dla ich potencjału do realizacji usług społecznych na rzecz mieszkańców Gminy Srokowo. Powinno to być z jednej strony wsparcie miękkie, motywacyjne, a z drugiej doradztwo i szkolenia w konkretnych wskazanych przez nie obszarach.

Jeżeli CUS zainwestuje w nas, jako organizacje... to my odwdzięczymy się tym, że zaczniemy iść w Waszą stronę.

Przedstawiciele organizacji obecnych na spotkaniu zaproponowali następujące przedsięwzięcia, które mogłyby stać się ich udziałem w partnerstwie Centrum Usług Społecznych:

- ✓ promocja zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców – pierwsza pomoc przedmedyczna; postępowanie w sytuacji zagrożenia w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci; bezpieczeństwo w domu, na podwórku, nad wodą;
- ✓ wsparcie osób starszych, integracja międzypokoleniowa, wspólne przedsięwzięcia i działania integracyjne dla rodzin, osób starszych, dzieci i młodzieży, wspierające je m.in. po okresie pandemii;
- ✓ rozwój młodzieży poprzez różnorodne zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne, zaangażowanie młodzieży, pobudzenie jej aktywności społecznej; poznanie środowiska młodzieżowego i wyłonienie jego liderów;
- ✓ rozwój wolontariatu młodzieżowego oraz osób dorosłych, ukierunkowanego na usługi społeczne.

Powyższe działania mogą odbywać się z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, tj. świetlic wiejskich, siłowni, plaż. Ważną rolą Centrum Usług Społecznych będzie koordynowanie realizacji usług, wyszukiwanie i wspieranie potencjalnych realizatorów, a także kojarzenie strony popytowej i podażowej. Wszyscy reprezentanci organizacji pozarządowych obecni na spotkaniu wyrazili chęć współpracy z Centrum Usług Społecznych w zakresie realizacji usług.

5. Potencjał społeczności lokalnej

Potencjał społeczności lokalnej w obszarze usług społecznych tworzą różne podmioty, niezależnie od sektora, który reprezentują. Łączy je to, że prowadzą lub mogą prowadzić działalność na terenie gminy w zakresie usług społecznych. Są to w szczególności:

- 1) jednostki organizacyjne gminy;
- 2) organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego, tj.:
  - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
  - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
  - spółdzielnie socjalne;
  - spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- 3) osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi społeczne.

Potencjał społeczności lokalnej zostanie przedstawiony w podziale na obszary usług społecznych, aczkolwiek mogą w nich występować te same instytucje bądź organizacje, ze względu na szeroki zakres ich kompetencji oraz obszaru działania.

Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny, piecza zastępcza

Usługi w zakresie polityki prorodzinnej, wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej powinny być skierowane na tworzenie przyjaznego środowiska rodzinnego, sprzyjającego rozwojowi dzieci i młodzieży oraz innych członków rodziny, budowaniu zaradności i samodzielności rodzin, a także ich potencjału do przewyższania trudności. Obszar ten obejmuje działania przejawiające się w szczególności w:

- wspierania osób planujących założenie rodziny oraz rodzin już istniejących w zakresie odpowiedzialności za dzieci;

- wsparciu kobiet na rynku pracy, w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia, a także w powrocie do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dziecka;
- ułatwianiu godzenia życia rodzinnego i zawodowego;
- wsparciu rodzin w przewycięzaniu kryzysów, problemów, przełomów oraz zmian;
- pomocy rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mającej na celu m.in. zapobieganie występowaniu sytuacji umieszczania dzieci w pieczy zastępczej;
- pracy z rodziną biologiczną, umożliwiającą powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny lub, w przypadku gdy nie jest to możliwe, dążenie do przysposobienia dziecka;
- przygotowaniu dzieci do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia oraz efektywnego radzenia sobie z trudnościami życiowymi;
- tworzeniu warunków do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych dzieci;
- wsparciu dzieci i młodzieży w wszechstronnym rozwoju.

Realizatorzy:

- CUS w Srokowie (pracownicy socjalni, asystent rodziny);
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie: Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Dom Dla Matek z Małymi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Kętrzynie, rodziny zastępcze, rodzinny dom dziecka, Powiatowe Domy Dziecka w Kętrzynie i Reszlu;
- Powiatowa Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Kętrzynie;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kętrzynie;
- GOK w Srokowie (koła zainteresowań);
- NZOZ Srok-Med – lekarze rodinni, pielęgniarka środowiskowa;
- Szkoła Podstawowa w Srokowie wraz z kadrą (psycholog, pedagog, logopeda);
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP);
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża w Srokowie,
- Związki wyznaniowe,
- Sołectwa, świetlice wiejskie.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W świetle art. 15 ustawy o pomocy społecznej, polega ona przede wszystkim na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Obszar pomocy społecznej to również organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wspieranie członków rodzin osób starszych i niepełnosprawnych, a także dożywianie dzieci i pomoc w dystrybucji żywności z Banku Żywności.

Realizatorzy:

- CUS w Srokowie,
- Spółdzielnia Socjalna OPOKA w Korszach,
- Szkoła Podstawowa w Srokowie,
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża / Parafialny Zespół Caritas w Srokowie,
- Wolontariusze i pomoc sąsiedzka.

Promocja i ochrona zdrowia

Usługi w zakresie promocji i ochrony zdrowia powinny być ukierunkowane na zwiększanie poziomu zdrowotności społeczeństwa, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i zdrowego starzenia się oraz zwiększanie dostępności do świadczeń wszystkim mieszkańcom. Ważne w tym zakresie jest w szczególności:

- zwiększenie różnych form aktywności wśród mieszkańców gminy;
- promocja zdrowego odżywiania;
- zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej mieszkańców;
- promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie występowaniu zaburzeń psychogennych;
- zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia;
- zwiększenie dostępności i usprawnienie podstawowej opieki zdrowotnej;
- profilaktyka oraz usprawnienie wczesnej diagnostyki i czynnej opieki nad osobami z ryzykiem rozwoju choroby serca

- profilaktyka oraz usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia chorób nowotworowych;
- stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się lub powrót do czynnego życia;
- zwiększenie skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym;
- profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci i młodzieży.

Realizatorzy:

- CUS w Srokowie;
- NZOZ Srok-Med w Srokowie (lekarz rodzinny, pielęgniarka środowiskowa, stomatolog);
- Psycholog (Kętrzyn, Węgorzewo, Giżycko);
- Psychiatra (Kętrzyn, Węgorzewo, Giżycko);
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża / Parafialny Zespół Caritas w Srokowie;
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP);
- Sołectwa, świetlice wiejskie;
- Media Lokalne (Kętrzyn, Węgorzewo, Olsztyn).

Wsparcie osób niepełnosprawnych

Obszar wsparcia osób niepełnosprawnych ukierunkowany jest na rozwój i zwiększenie ich aktywności w środowisku rodzinnym, zawodowym i społecznym, a także wzmocnienie rodzin sprawujących opiekę nad osobą niesamodzielną oraz zwiększanie dostępności poprzez likwidację barier w dostępie do różnych sfer życia społecznego.

Realizatorzy:

- CUS w Srokowie;
- NZOZ Srok-Med w Srokowie (lekarz rodzinny, pielęgniarka środowiskowa);
- rehabilitant/trener personalny (Kętrzyn, Węgorzewo);
- interwent kryzysowy (psycholog, terapeuta, psychiatra, pracownik socjalny);
- wolontariusze i pomoc sąsiedzka;
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża / Parafialny Zespół CARITAS w Srokowie;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie (Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kętrzynie);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kętrzynie;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kętrzynie.

Edukacja publiczna

Edukacja rozumiana jest jako ogół czynności i procesów, które mają na celu przekazywanie wiedzy, a także kształtowanie określonych cech i umiejętności. Realizowana jest zarówno przez podmioty publiczne, jak i niepubliczne, przy czym w przypadku gminy jest to zadanie własne o charakterze obowiązkowym.

Realizatorzy:

- Szkoła Podstawowa w Srokowie + oddział przedszkolny;
- Szkoły średnie w Kętrzynie, Giżycku, Węgorzewie, Reszlu (m.in. Liceum Ogólnokształcące w Kętrzynie, Zespół Szkół w Kętrzynie, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kętrzynie, Powiatowe Centrum Edukacyjne w Kętrzynie i inne);
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kętrzynie;
- Olsztyńska Szkoła Wyższa – filia w Kętrzynie Wydział Zamiejscowy

Przeciwdziałaniu bezrobociu

Usługi społeczne w zakresie przeciwdziałania bezrobociu dotyczą przede wszystkim organizacji i realizacji różnych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo, takich jak staże, szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy czy dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Szczególnym wyzwaniem jest jednak wsparcie osób i rodzin, które dotyka nie tylko bezrobocie, ale szereg innych problemów i trudności, które nie sprzyjają aktywności zawodowej. Ważne jest tu wsparcie w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności, w powrocie do pełnienia określonych ról społecznych oraz podniesieniu kwalifikacji zawodowych, szczególnie osób z grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj. osób niepełnosprawnych, osób w wieku 50+ czy długotrwale bezrobotnych.

Realizatorzy:

- Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie,
- Klub Integracji Społecznej w Srokowie,
- Gmina Srokowo.

Kultura, kultura fizyczna i turystyka

Obszar usług w zakresie kultury, kultury fizycznej i turystyki obejmuje w szczególności tworzenie warunków służących zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb mieszkańców, a zwłaszcza dzieci i młodzieży we wskazanym zakresie, prowadzenie różnorodnych form edukacji

kulturalnej i wychowania przez sztukę dzieci, młodzieży i dorosłych, a także inicjowanie i stwarzanie warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół, klubów i zespołów.

Realizatorzy:

- GOK w Srokowie,
- Szkoła Podstawowa w Srokowie,
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża w Srokowie,
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP, Związek Ukraińców, związki wyznaniowe),
- Lokalne media.

Aktywność obywatelska

W ramach obszaru aktywności obywatelskiej istotne jest:

- zaangażowanie mieszkańców do aktywnego udziału w życiu społecznym i kulturalnym gminy;
- zwiększenie udziału NGO w życiu społeczno-kulturalnym gminy;
- pobudzanie mieszkańców do większego udziału w sferze społeczno- kulturowej, w tym m.in. upowszechnienie roli wolontariatu, działalności i/lub pracy w organizacjach pozarządowych oraz pomocy sąsiedzkiej;
- pomoc dla NGO w prowadzeniu ich statutowej działalności;
- kształtowanie świadomości społecznej, rozwijanie kompetencji obywatelskich: tolerancji, zainteresowań i odpowiedzialności za los wspólnoty i jej członków, gotowości do niesienia pomocy.

Realizatorzy:

- CUS w Srokowie,
- GOK w Srokowie,
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, OSP, Stowarzyszenia),
- Klub Integracji Społecznej w Srokowie,
- Gmina Srokowo/Sołectwa i świetlice wiejskie,
- Szkoła Podstawowa w Srokowie,
- Rzymskokatolicka Parafia św. Krzyża w Srokowie, związki wyznaniowe,
- Lokalne media.
- Organizacje pozarządowe o zasięgu regionalnym, mające potencjał i doświadczenie w realizacji usług wspierających NGO.

6. Wnioski i rekomendacje. Nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych

Badania społeczne przeprowadzone w ramach *Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Srokowo w zakresie usług społecznych* wskazują na pewne tendencje, zjawiska i procesy, które mogą mieć istotny wpływ na realizację usług społecznych.

Położenie gminy, rozproszona zabudowa, niewielkie, pod względem liczby mieszkańców, miejscowości oraz zasięg wykluczenia komunikacyjnego stanowią czynniki utrudniające realizację usług społecznych. Ma to znaczenie w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, a także dzieci i młodzieży.

REKOMENDACJA

Organizacja usług społecznych będzie wymagała lokowania usług jak najbliżej miejsca zamieszkania odbiorców lub będzie warunkowana dowozem uczestników na miejsca ich realizacji.

Społeczeństwo Gminy Srokowo ma charakter społeczeństwa starzejącego się. Liczba mieszkańców wykazuje tendencję malejącą, która wynika głównie z procesów migracyjnych oraz wzrostu średniej wieku. W najbliższych latach w strukturze społecznej gminy będzie przybywać osób starszych, prawdopodobny jest również odpływ ludzi młodych, związany z podjęciem nauki w szkole średniej lub na uczelni wyższej, a następnie pracy w innym mieście. Nie bez znaczenia są tu zmiany w strukturze rodzin, które coraz rzadziej mają charakter wielopokoleniowy, częściej natomiast rozpraszają się, pozostawiając osoby starsze bez odpowiedniego wsparcia.

REKOMENDACJA

W najbliższych latach należy prognozować zwiększenie popytu na usługi opiekuńcze, asystenckie, wytchnieniowe, a także inne rodzaje wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na osoby samotne, mieszkające w miejscach oddalonych od wsi, a także na dorosłe osoby z niepełnosprawnościami, które po śmierci rodziców – ich dotychczasowych opiekunów, mogą pozostać bez wsparcia. Z uwagi na odpływ ludzi młodych, należy skierować działania również w stronę rodzin oraz dzieci i młodzieży, aby zapewnić im dostęp „na miejscu” do usług społecznych, odpowiadających na ich potrzeby.

Ważnym aspektem funkcjonowania mieszkańców gminy jest zdrowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w gminie. Społeczeństwo starzejące się boryka się z problemami zdrowotnymi wynikającymi ze starszego i podeszłego wieku. Znaczenie ma również prowadzony tryb życia, w tym zła dieta, mała aktywność fizyczna oraz nałogi. Wszystkie te czynniki powodują pogorszenie stanu zdrowia wraz z wiekiem oraz zwiększanie zapadalności na choroby tzw. cywilizacyjne, a tym samym na konieczność zwiększania dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, usług

opiekuńczych. Z przeprowadzonych badań wynika, że wśród osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami problemy zdrowotne oraz dostępność usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych stanowią jedną z najważniejszych kwestii.

REKOMENDACJA:

W zakresie realizowanych usług społecznych należy uwzględnić działania w obszarze promocji i ochrony zdrowia. Ważna jest szeroko rozumiana profilaktyka – od kształtowania świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowia i zdrowego starzenia się, po realizację badań przesiewowych, służących wczesnemu wykrywaniu chorób.

Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy pozostaje na średnim poziomie, na co wskazują dane dotyczące frekwencji wyborczej oraz funkcjonowania organizacji pozarządowych na jej terenie. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się jak dotąd jedynie w zakresie 4 zadań, przy czym wartości tych zadań pozwalają na działania ograniczone czasowo i kosztowo. Na uwagę zasługuje oddolna aktywność mieszkańców, wyrażająca się m.in. w funkcjonowaniu kół gospodyń wiejskich, aczkolwiek aktywność ta wymaga wsparcia, podobnie jak wzmocnienie integracji społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólne dobro.

REKOMENDACJA:

Aktywność i integracja jest bardzo ważnym aspektem funkcjonowania społeczności lokalnej, szczególnie w wymiarze wrażliwości społecznej, samopomocy i potencjału wspólnoty do diagnozowania i rozwiązywania problemów jej członków. Z tego względu rozwój usług społecznych wymaga działań ukierunkowanych na wzmocnienie aktywności i integracji społecznej oraz wyłanianie i wsparcie lokalnych liderów. Istotną rolę w tym zakresie będzie pełnił organizator społeczności lokalnej.

Organizacje społeczne funkcjonujące na terenie gminy z powodzeniem realizują zadania publiczne, angażują mieszkańców oraz wykazują się interesującymi inicjatywami. Nie są one jednak, w większości, przygotowane do profesjonalnej realizacji usług społecznych, głównie z tego względu, że ich działalność opiera się na osobach liderów; jest ograniczona terytorialnie lub czasowo, bądź nie dysponują kadrą o określonych kwalifikacjach i doświadczeniu.

REKOMENDACJA:

Udział organizacji pozarządowych w lokalnym rynku usług społecznych będzie wymagał przygotowania potencjalnych realizatorów do ich świadczenia. Istotne w tym zakresie będzie wsparcie doradcze i szkoleniowe, w tym w kwestiach finansowo-księgowych, formalno-prawnych i organizacyjnych funkcjonowania organizacji, a także kompetencji i kwalifikacji ich członków potrzebnych do świadczenia określonych usług. Ważna jest także komunikacja z kadrą CUS oraz wzajemna wymiana informacji i doświadczeń. Zaleca się utworzenie punktu doradczego do NGO, w ramach którego te zadania będą realizowane w sposób elastyczny, dostosowany do potrzeb organizacji, zapewniający bieżący kontakt i komunikację z doradcą/doradcami.

Z przeprowadzonych badań wynika gotowość mieszkańców do ponoszenia odpłatności za usługi społeczne, jednak przede wszystkim chodzi o takie usługi, z których muszą korzystać poza gminą, a ich organizacja na miejscu pozwoliłaby im zaoszczędzić czas. Opinie uczestników wywiadów grupowych koncentrują się na założeniu, że usługi powinny być z założenia odpłatne, natomiast powinna istnieć możliwość zwolnienia z opłat lub zmniejszenia ich wymiaru dla osób w określonej sytuacji finansowej. W związku z odpłatnością, szczególnie ważne jest, by usługi odpowiadały na potrzeby mieszkańców.

REKOMENDACJA:

Zapewnienie dostępności i powszechności usług społecznych nie stoi w sprzeczności z odpłatnością za ich realizację. Wręcz przeciwnie – odpłatność może sprzyjać dostępności, przy założeniu, że środki pochodzące z opłat nie będą stanowić głównego źródła finansowania usług, zostaną ustalone racjonalnie w odniesieniu do stawek rynkowych, a jednocześnie nie będą wpływać na niższy standard i jakość usług. Ważne jest ustalenie jednolitych zasad i warunków odpłatności. Rekomenduje się również ustalenie systemu preferencji, zniżek lub zwolnień z opłat osób w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej.

Rozwój usług społecznych w Gminie Srokowo będzie wymagał zaangażowania asystentów osoby niepełnosprawnej/starszej, animatorów czasu wolnego, animatorów zabaw dla dzieci. Lokalny rynek pracy wykazuje raczej niedobór osób spełniających wymagania do wykonywania wskazanych wyżej zawodów, a więc liczba potencjalnych zleceniobiorców i realizatorów usług społecznych może okazać się niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

REKOMENDACJA:

W przypadku organizacji lub zlecenia określonych usług społecznych należy mieć na uwadze precyzyjne określenie kwalifikacji i doświadczenia, wymaganych od kadry, która będzie je bezpośrednio realizować. Warto również uwzględnić szkolenia dla mieszkańców i członków organizacji w obszarach realizowanych usług, które pozwolą zwiększyć potencjał lokalnej społeczności w tym zakresie, a jednocześnie przeciwdziałać bezrobociu i bierności zawodowej wśród mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza potwierdziła wyniki wstępnego rozeznania przeprowadzonego na etapie planowania projektu, służącego utworzeniu CUS w Srokowie. W jej świetle, nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych powinny zostać wprowadzone i skoncentrowane na następujących osobach i grupach społecznych:

- 1) osoby starsze,
- 2) osoby z niepełnosprawnościami,
- 3) rodziny z dziećmi,
- 4) młodzież.

W ramach poszczególnych grup należy szczególnie uwzględnić osoby i rodziny będące w kryzysie bądź trudnej sytuacji ekonomicznej, doświadczające dotychczas barier w dostępie

do usług społecznych oraz rodziny mające problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Grupą wymagającą szczególnej uwagi jest młodzież zamieszkująca gminę.

Jako priorytetowe powinny być traktowane usługi w zakresie wspierania rodziny, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wsparcia osób niepełnosprawnych oraz aktywności obywatelskiej. Rodzaje usług będą uzależnione od potrzeb poszczególnych grup odbiorców:

- ⇒ **Osoby starsze:** usługi opiekuńcze i asystenckie, opieka wytchnieniowa, teleopieka, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja, interwencja kryzysowa – dla osób o szczególnych potrzebach oraz spotkania międzypokoleniowe, zajęcia i inicjatywy rozwijające aktywność oraz zagospodarowujące potencjał seniorów, spotkania edukacyjne i profilaktyczne. W przypadku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa ważne byłoby stworzenie infrastruktury wsparcia dla osób starszych, w postaci np. dziennego domu pobytu.
- ⇒ **Osoby z niepełnosprawnościami:** usługi opiekuńcze i/lub asystenckie, opieka wytchnieniowa, teleopieka, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja, interwencja kryzysowa – dla osób o szczególnych potrzebach oraz zajęcia integrujące osoby z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością, warsztaty, spotkania i inne formy aktywności. Przyszłościowe ważne będzie utworzenie mieszkania chronionego.
- ⇒ **Rodziny z dziećmi** – wsparcie asystenta rodziny, grupy wsparcia i samopomocowe dla rodzin, pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie terapeutyczne, terapia integracji sensorycznej, socjoterapia, interwencja kryzysowa, profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, zajęcia wspierające rozwój dzieci do lat 3 np. w grupach zabawowych; zajęcia dla rodziców i małych dzieci, wspierające rozwój kompetencji rodzicielskich, umiejętności komunikacji i zabawy z dzieckiem (np. w formie Klubu Rodziny czy Klubu Rodzica).
- ⇒ **Młodzież** – działania ukierunkowane na stworzenia miejsc spotkań dla młodzieży, zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania (np. sportowe, muzyczne, żeglarskie), animacja czasu wolnego i rozwój wolontariatu.
- ⇒ **Ogół mieszkańców** – poradnictwo specjalistyczne, wsparcie terapeutyczne, zajęcia aktywizacyjne i integracyjne, animacja lokalna, kino objazdowe, rajdy krajoznawcze, szkolenia z kompetencji miękkich, zajęcia sportowe, aktywności międzypokoleniowe, działania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego i profilaktyki zdrowotnej oraz promocji zdrowia, działania w zakresie aktywizacji zawodowej, w szczególności w kontekście zdobywania kwalifikacji pożądaných na rynku usług społecznych i możliwości pracy w tym zakresie, interwencja kryzysowa.
- ⇒ **Organizacje pozarządowe** – doradztwo i szkolenia w kwestiach finansowo-księgowych, formalno-prawnych i organizacyjnych funkcjonowania organizacji, szkolenia i wsparcie

merytoryczne lokalnych liderów, wsparcie motywacyjne, spotkania integracyjne i wymiana doświadczeń przez organizacje.

W świetle przeprowadzonej diagnozy znaczenie mają również kwestie odnoszące się bezpośrednio do organizacji Centrum Usług Społecznych. Rekomenduje się utworzenie wewnętrznego systemu wsparcia przez CUS podmiotów realizujących usługi społeczne, ukierunkowanego na zapewnienie powszechności i wysokiej jakości tych usług. Może to zostać zrealizowane poprzez oddelegowanie pracownika, który będzie odpowiedzialny za współpracę z usługodawcami i lokalnymi liderami. Istotna jest również komunikacja, wzajemna wymiana informacji i doświadczeń w zakresie potrzeb oraz realizowanych usług społecznych. Innowacyjnym rozwiązaniem w tym zakresie może być internetowa platforma usług społecznych, za pomocą której można byłoby kojarzyć usługodawców z usługobiorcami. Na uwadze warto mieć działania na rzecz zmiany w świadomości społecznej mieszkańców gminy oraz potencjalnych realizatorów usług społecznych. Powinna ona zmierzać do odejścia od dotychczasowego postrzegania pomocy społecznej jako zarezerwowanej dla grupy osób wykluczonych społecznie, na rzecz realizacji usług społecznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców. W pierwszej kolejności należy podjąć działania promocyjne, w tym poprzez spotkania bezpośrednie z mieszkańcami, służące informowaniu o przekształceniu GOPS w Centrum Usług Społecznych, a także o proponowanej ofercie wsparcia i możliwości oraz zasad skorzystania z niej. Warto również rozważyć promocję CUS w lokalnych mediach, co pozwoli zwiększyć wiedzę i świadomość mieszkańców o tej instytucji, a z drugiej strony wpłynie na wizerunek Gminy Srokowo, która podjęła się tak ważnej, pilotażowej inicjatywy.

Bibliografia

1. *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*, D. Bazuń, J. Frątczak-Muller, M. Jaskulska, M. Kwiatkowski, A. Milczarek-Żejmo, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2020.
2. *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, listopad 2012.
3. *Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce*, P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitręga, N. Stępień-Lampa, B. Zasepa, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017.
4. „Portret Partnerstwa Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza”. Raport diagnostyczny, 2021.
5. Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, Druk Sejmowy nr 3040 z 16 listopada 2018 r.
6. R. Szarfenberg, *Definicje, zakres i konteksty polityki społecznej*, artykuł dostępny online: http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/dzk_ps.pdf
7. R. Szarfenberg, *Ewaluacja w polityce społecznej. Kryteria ewaluacji – użyteczność, trwałość, trafność*, artykuł dostępny online: <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/ewalps>
8. R. Szarfenberg, *Kryteria ewaluacji pomocy społecznej*, w: *Wymiary skuteczności w pomocy społecznej*, red. A. Hryniewicka, Warszawa 2011.
9. *Raporty o stanie Gminy Srokowo za lata 2018 i 2019*.
10. *Strategia Rozwoju Gminy Srokowo do roku 2025*.
11. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Srokowo na lata 2016-2024*.
12. T. Kocowski, *Potrzeby człowieka: koncepcja systemowa*, Wyd. 2, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982.
13. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. 2019 poz. 1818).
14. <https://encyklopedia.pwn.pl>
15. <https://mfiles.pl>
16. <https://stat.gov.pl>

Spis rysunków, tabel i wykresów

Rysunek 1. Uwarunkowania rozwoju usług społecznych w Gminie Srokowo	10
Tabela 1. Frekwencja wyborcza w Gminie Srokowo na tle powiatu, województwa i kraju	37
Tabela 2. Skala występowania głównych problemów społecznych w Gminie Srokowo w opinii mieszkańców	40
Wykres 1. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Srokowo w latach 2017-2019.....	18
Wykres 2. Zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Srokowo w latach 2015-2019.....	19
Wykres 3. Porównanie struktury ludności Gminy Srokowo w 2015 i 2019 roku.....	20
Wykres 4. Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w Gminie Srokowo w 2020 roku.....	28
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i potrzeby ochrony macierzyństwa.....	29
Wykres 6. Liczba osób i rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej w latach 2018-2020.....	30
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.....	31
Wykres 8. Osoby zaliczone do stopnia niepełnosprawności w Gminie Srokowo według wieku	33
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	33
Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w Gminie Srokowo w latach 2017-2019	34
Wykres 11. Bezrobotni w Gminie Srokowo w latach 2018-2020.....	35
Wykres 12. Subiektywna ocena warunków życia mieszkańców Gminy Srokowo (n=230).....	39
Wykres 13. Osoby i grupy, którym najtrudniej żyje się w Gminie Srokowo (n=230).....	40
Wykres 14. Poczucie wpływu mieszkańców na sprawy lokalne (n=229).....	48

Załącznik 1.

Zestawienia wybranych wskaźników służących diagnozie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Srokowo w zakresie usług społecznych

Polityka prorodzinna

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba urodzeń żywych	36	25	28
2.	Liczba zgonów	56	45	56
3.	Przyrost naturalny	-20	-20	-28
4.	Małżeństwa zawarte	21	19	16
5.	Małżeństwa na 1000 ludności	5,45	4,99	4,2
6.	Współczynnik feminizacji	98	98	99,7

Wspieranie rodziny

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	241	219	216
2.	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	595	540	489
3.	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną	100	87	70
4.	Liczba osób w rodzinach z dziećmi	393	349	269
5.	Liczba rodzin w podziale według liczby dzieci:			
	- 1 dziecko	42	35	29
	- 2 dzieci	35	30	26
	- 3 dzieci	14	14	10
	- 4 dzieci	7	4	3
	- 5 dzieci	2	4	2
	- 6 dzieci	0	0	0
	- 7 i więcej dzieci	0	0	0
6.	Liczba rodzin niepełnych	31	30	25
7.	Liczba osób w rodzinach niepełnych	97	95	77
8.	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu:			
	- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	15	20	19
	- potrzeby ochrony macierzyństwa	19	24	21
	- przemocy w rodzinie	0	0	0
9.	Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty	18	17	18
10.	Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	34	25	24

Pieczą zastępczą

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych	3	3	5
2.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia	6	6	1
3.	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	6	3	7

Pomoc społeczna

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Ludność według funkcjonalnych grup wieku:			
	- wiek przedprodukcyjny	628	587	bd
	- wiek produkcyjny	2462	2406	bd
	- wiek poprodukcyjny	737	761	bd
2.	Odsetek ludności według funkcjonalnych grup wieku			
	- wiek przedprodukcyjny	16,4	15,6	bd
	- wiek produkcyjny	64,3	64,1	bd
	- wiek poprodukcyjny	19,3	20,3	bd
3.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej	367	336	274
	- liczba rodzin	241	219	182
	- liczba osób w rodzinach	595	536	435
4.	Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem:			
	- liczba rodzin	241	219	216
	- liczba osób w rodzinach	595	536	489
5.	Pomoc udzielana wyłącznie w postaci pracy socjalnej			
	- liczba rodzin	0	0	34
	- liczba osób w rodzinach	0	0	54
6.	Liczba osób, korzystających z usług opiekuńczych	7	9	10
7.	Liczba osób, korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych	0	0	0
8.	Liczba osób w domach pomocy społecznej, za które gmina ponosi odpłatność	5	4	5
9.	Liczba osób, którym udzielono schronienia	3	3	4
10.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie w postaci posiłku	148	128	98
	- w tym dzieci	148	128	98
11.	Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	70	60	58
12.	Interwencja kryzysowa	10	7	32

Promocja i ochrona zdrowia

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby:			
	- liczba rodzin	69	67	58
	- liczba osób w rodzinach	128	124	114
2.	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu:			
	- liczba rodzin	1	4	7
	- liczba osób w rodzinach	2	9	11
3.	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii:			
	- liczba rodzin	0	0	0
	- liczba osób w rodzinach	0	0	0
4.	Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	14 081	15 603	bd
5.	Liczba porad lekarskich udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	13 134	14 631	bd

Wspieranie osób niepełnosprawnych

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności			
	- liczba rodzin	56	51	54
	- liczba osób w rodzinach	110	102	106
2.	Liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności	3	7	10
3.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem:			
	- z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności	43	39	43
	- z dwoma symbolami przyczyny niepełnosprawności	29	36	26
	- z trzema symbolami przyczyny niepełnosprawności	10	7	5
4.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności:			
	- znaczny	28	31	28
	- umiarkowany	47	39	37
	- lekki	7	12	9
5.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności wg przyczyny niepełnosprawności			
	01-U Upośledzenie umysłowe	0	0	0
	02-P Choroby psychiczne	12	8	8
	03-L Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	11	8	3
	04-O Choroby narządu wzroku	2	1	2
	05-R Upośledzenie narządu ruchu	28	31	29
	06-E Epilepsja	3	0	1
	07-S Choroby układu oddechowego i krążenia	27	32	24

	08-T Choroby układu pokarmowego	5	5	1
	09-M Choroby układu moczowo-płciowego	10	9	7
	10-N Choroby neurologiczne	17	27	24
	11-I Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	16	11	11
	12-C Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0
6.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności wg płci			
	- kobiety	41	47	36
	- mężczyźni	41	35	38
7.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności wg wieku			
	- 16-25 lat	5	2	4
	- 26-40 lat	8	5	8
	- 41-59 lat	32	37	30
	- 60 lat i więcej	37	38	32
8.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności wg wykształcenia			
	- mniej niż podstawowe	4	5	5
	- podstawowe i gimnazjalne	28	25	23
	- zasadnicze	23	28	25
	- średnie	20	20	19
	- wyższe	7	4	2
9.	Liczba osób zaliczonych do stopnia niepełnosprawności wg zatrudnienia			
	- pracujący	15	18	7
	- niepracujący	67	64	67

Edukacja publiczna

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych			
	- brutto	76,51	79,21	bd.
	- netto	75,84	78,13	bd.
2.	Liczba uczniów przypadających na jeden oddział szkoły podstawowej	15	18	bd.

Przeciwdziałanie bezrobociu

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba bezrobotnych z terenu gminy zarejestrowanych w PUP			
	- ogółem	245	252	251
	- kobiety	142	141	139
	- mężczyźni	103	111	112

2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	163	144	166
3.	Liczba bezrobotnych do 25 roku życia	30	40	37
4.	Liczba bezrobotnych do 30 roku życia	68	77	71
5.	Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia	75	71	62
6.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym			
	- ogółem	10	10,5	bd
	- kobiety	13,1	13,5	bd
	- mężczyźni	7,5	8,2	bd

Kultura, kultura fizyczna i turystyka

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Liczba zorganizowanych imprez	36	37	bd
2.	Liczba uczestników imprez	2320	2220	bd
3.	Liczba uczestników imprez na 1000 ludności	601,8	583,4	bd
4.	Liczba grup artystycznych	9	9	bd
5.	Członkowie grup artystycznych	104	104	bd
6.	Członkowie klubów/kół/sekcji	130	130	bd
7.	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych	1	1	1

Aktywność społeczna i obywatelska

Lp.	Nazwa wskaźnika	2018	2019	2020
1.	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	42,36%		
2.	Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotację z budżetu gminy	3	4	3
3.	Liczba organizacji pozarządowych w rejestrze REGON mających siedzibę na terenie gminy	17	17	16